

ZARZĄDZENIE NR 5/2024

DYREKTORA ZESPOŁU SZKOLNO-PRZEDSZKOLNEGO W KOLECZKOWIE

Z DNIA 15 LUTEGO 2024 R.

w **sprawie:** stosowania Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Koleczkowie

Na podstawie:

- art. 68 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
- art. 4b Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, zarządza się co następuje:

§1

Wprowadza się do stosowania Politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem, stanowiącą załącznik do zarządzenia.

§2

1. Wyznacza się Panią Magdalenę Rohde jako osobę sprawującą nadzór i monitoring nad realizacją Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem.
2. Wyznacza się Panią Justynę Miłosz jako osobę sprawującą nadzór nad korzystaniem z internetu przez dzieci na terenie szkoły oraz nad bezpieczeństwem uczniów w internecie.

§3

Zarządzenie wchodzi w życie z podpisania.

DYREKTOR
Zespołu Szkolno-Przedszkolnego
w Koleczkowie

H. Garbowska 15.02.2024r.
mgr Hanna Garbowska

.....
(pieczętka i podpis dyrektora)

Standardy Ochrony Małoletnich w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Koleczkowie

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289 oraz poz. 535).
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).
3. Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606).
4. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (t. j. Dz.U. z 2023 r. poz. 984 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t. j. Dz.U. z 2023 r. poz. 900).

„Standardy Ochrony Małoletnich” w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Koleczkowie opierają się na założeniach:

1. W Zespole nie są zatrudniane osoby mogące zagrażać bezpieczeństwu małoletnich.
2. Wszyscy pracownicy potrafią zdiagnozować symptomy krzywdzenia małoletniego oraz zobligowani są do podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia, że małoletni jest ofiarą przemocy w Zespole lub przemocy domowej.
3. Podejmowane w Zespole działania nie mogą naruszać praw dziecka, praw człowieka, praw ucznia określonych w Statucie Szkoły Podstawowej im. Partyzantów Kaszubskich w Koleczkowie i Statucie Przedszkola Samorządowego w Koleczkowie, jak również bezpieczeństwa danych osobowych.
4. Uczniowie wiedzą, jak unikać zagrożeń w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami.
5. Małoletni wiedzą, do kogo zwracać się o pomoc w sytuacjach dla nich trudnych i czynią to mając świadomość skuteczności podejmowanych w Zespole działań.
6. Rodzice poszerzają umiejętności i wiedzę o metodach wychowania bez stosowania przemocy oraz potrafią uczyć dzieci zasad bezpieczeństwa.
7. Prowadzone w Zespole postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich jest zorganizowane w sposób zapewniający im skuteczną ochronę.

8. Działania podejmowane w ramach ochrony naszych wychowanków przed krzywdzeniem są dokumentowane i monitorowane.

Dokument ten stanowi zbiór zasad i procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa małoletniego. Jego najważniejszym celem jest ochrona uczniów przed różnymi formami przemocy oraz budowanie bezpiecznego i przyjaznego środowiska.

Dokument „Standardy Ochrony Małoletnich” został opracowany zgodnie z Ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. poz. 1606). Jego celem jest ochrona uczniów przed różnymi formami przemocy oraz budowanie bezpiecznego i przyjaznego środowiska w szkole i w przedszkolu.

1. Zapoznano z nim personel naszego Zespołu, rodziców/opiekunów prawnych oraz uczniów.
2. Dokument wprowadzono do stosowania w jednostce od dnia 15 lutego 2024 r. zarządzeniem dyrektora Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Koleczkowie.
3. Dokument udostępniono na stronie internetowej Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Koleczkowie oraz w widocznym miejscu w budynku szkolnym (w pokoju nauczycielskim i w sekretariacie szkoły).
4. Informacje istotne dla uczniów zawarte w dokumencie upowszechniane są w trakcie lekcji wychowawczych, w trakcie realizowanych programów i warsztatów o charakterze edukacyjnym.
5. W jednostce zatrudnia się personel po wcześniejszej weryfikacji w Krajowym Rejestrze Karnym, Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym, a w przypadku stanowisk pedagogicznych, dodatkowo w Centralnym Rejestrze Orzeczeń Dyscyplinarnych. W przypadku zatrudnienia obcokrajowców personel weryfikuje osobę w rejestrach karalności państw trzecich w zakresie określonych przestęptw (lub odpowiadających im czynów zabronionych w przepisach prawa obcego) lub w przypadkach wskazanych prawem poprzez oświadczenia o niekaralności.
6. Dyrektor określa organizację, stosowanie i dokumentowanie działań podejmowanych w ramach procedur określonych w dokumencie „Standardy Ochrony Małoletnich”.
7. W Zespole prowadzona jest systematyczna edukacja wszystkich pracowników z zakresu ochrony uczniów przed krzywdzeniem, a w szczególności:
 - rozpoznawania symptomów krzywdzenia uczniów,
 - procedur interwencji w przypadku krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia, a także posiadania informacji o krzywdzeniu ucznia,
 - znajomości praw dziecka, praw człowieka i praw ucznia oraz zasad bezpiecznego przetwarzania udostępnionych danych osobowych,
 - odpowiedzialności prawnej za zdrowie i życie powierzonych opiece wychowanków, procedury „Niebieskiej Karty”,
 - bezpieczeństwa, relacji całego personelu z uczniami, uwzględniającą wiedzę o zachowaniach pożądanym i niedozwolonym w kontaktach z uczniem.

8. Szkoła i przedszkole oferuje uczniom edukację w zakresie praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem. W każdej klasie/grupie odbywają się:
 - zajęcia na temat praw dziecka/praw człowieka/praw i obowiązków ucznia,
 - zajęcia na temat ochrony przed przemocą oraz wykorzystywaniem,
 - zajęcia z zakresu profilaktyki przemocy rówieśniczej,
 - zajęcia na temat zagrożeń bezpieczeństwa dzieci w internecie.
9. W każdej klasie/grupie uczniowie zostali poinformowani, do kogo mają się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.
10. W jednostce wyeksponowane są informacje dla wychowanków na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.
11. Określono procedury interwencji personelu w sytuacjach krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, tj.
 - przemocy rówieśniczej,
 - przemocy domowej,
 - niedozwolonych zachowań personelu wobec małoletnich,
 - cyberprzemocy.
12. Postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia ucznia nie może naruszać jego godności, wolności, prawa do prywatności oraz nie może powodować szkody na jego zdrowiu psychicznym lub fizycznym (poczucie krzywdy, poniżenia, zagrożenia, wstydu).
13. W Zespole zostały ustalone zasady wsparcia małoletniego po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.
14. W Zespole wyznaczono osoby odpowiedzialne za:
 - składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty”,
 - przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu oraz do udzielenia mu wsparcia.
15. W ramach kontroli zasad i praktyk ochrony małoletnich Zespół pozyskuje informacje o uczniach oraz ich rodzicach lub opiekunach prawnych.
16. Do weryfikacji szkolnej dokumentacji wykorzystywane są wnioski z kontroli „Standardów Ochrony Małoletnich” przez uprawnione do kontroli podmioty zewnętrzne.

Polityka Ochrony małoletnich w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Koleczkowie

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników jednostki jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Pracownik jednostki traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracownika wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownik placówki, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych danej jednostki oraz swoich kompetencji.

§ 1

Objaśnienie terminów

1. Pracownikiem placówki jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia.
2. Dzieckiem jest każda osoba do ukończenia 18 roku życia.
3. Opiekunem dziecka jest osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy.
4. Zgoda rodzica dziecka oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.
5. Przez krzywdzenie dziecka należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika jednostki lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie.
6. Dane osobowe dziecka to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka.
7. Zespołem jest Zespół Szkolno-Przedszkolny w Koleczkowie.

§ 2

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

1. Pracownicy jednostki posiadają wiedzę dotyczącą diagnozowania krzywdzenia dzieci i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka pracownicy placówki podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.
3. Pracownicy monitorują sytuację i dobrostan dziecka.
4. Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko i dziecko–dziecko ustalone w jednostce. Zasady stanowią załącznik do niniejszych Standardów.
5. Rekrutacja pracowników jednostki odbywa się zgodnie z zasadami bezpiecznej rekrutacji personelu.

§ 3

Zasady i procedury podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

1. Definicja przemocy domowej:

Pod pojęciem „przemoc domowa” – należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych, lub możliwości podjęcia pracy, lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

§ 4

Rozpoznawanie przemocy wobec małoletniego

1. Rozpoznawanie przemocy wobec dziecka odbywa się poprzez:
 - ujawnienie przez dziecko przemocy domowej,
 - informacje od osoby będącej bezpośrednim świadkiem przemocy,
 - analizę objawów krzywdzenia występujących u dziecka,
 - ocenę stopnia ryzyka wystąpienia przemocy w danej rodzinie.
2. Ujawnienie przez dziecko przemocy w rodzinie ma miejsce wtedy, kiedy dziecko poinformuje pracownika Zespołu o tym, że doznaje jednej lub kilku jednocześnie form przemocy ze strony swoich najbliższych. Fakt ujawnienia nie podlega ocenie uwiarygadniającej ze strony pracownika zespołu, wymaga zareagowania!
3. Informacje od osoby będącej bezpośrednim świadkiem przemocy w rodzinie, informacje o krzywdzeniu ucznia mogą pochodzić od bezpośrednich świadków przemocy, np. od rodzica niekrzywdzącego, rodzeństwa, kolegi, koleżanki, sąsiada, osoby z dalszej rodziny dziecka, przypadkowego świadka przemocy, etc. W każdym przypadku informacje o przemocy wobec dziecka wskazywane jako fakty, a nie domniemania, należy potraktować z pełną odpowiedzialnością i zareagować zgodnie z obowiązującymi zasadami wskazanymi w niniejszej procedurze.
4. Podobnie jak w przypadku ujawnienia przemocy przez samo dziecko, pracownik nie dokonuje oceny wiarygodności podawanych informacji. Zobowiązany jest do zareagowania na taki sygnał.

§ 5

Zgłaszanie przemocy domowej przez ucznia

1. Każdy małoletni będący uczniem Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Koleczkowie może zgłosić ustnie lub pisemnie dowolnej osobie, do której ma zaufanie, będącej pracownikiem zespołu, fakt stosowania wobec niego przemocy domowej.
2. Zgłoszenie doznawanej krzywdy przez małoletniego może nastąpić w bezpośredniej rozmowie, drogą elektroniczną, telefoniczną lub inną dostępną w każdym czasie.
3. W przypadku dziecka obcojęzycznego lub mającego trudności w mowie i piśmie, osoba, do której zgłosił się małoletni zapewnia pomoc w nawiązaniu komunikacji poprzez skorzystanie z pomocy osoby władającej językiem obcym lub zapewnienia komunikacji w innych formach, np. poprzez wykorzystanie alternatywnych i wspomagających metod komunikacji.
4. Osoba, która powzięła informację od krzywdzonego wychowanka, podejmuje w pierwszej kolejności działania mające na celu zatrzymanie krzywdzenia dziecka.
5. Poinformowana osoba, w przypadku zagrożenia życia dziecka, po przekazaniu informacji dyrektorowi, zawiadamia w trybie pilnym odpowiednie służby porządkowe – Policję i Pogotowie Ratunkowe.
6. W ramach procedury funkcjonariusz policji: udziela niezbędnej pomocy osobie doznającej przemocy, w tym dostęp do pomocy medycznej, podejmuje czynności chroniące życie, zdrowie i mienie, zabezpiecza ślady i dowody przestępstwa oraz podejmuje działania mające na celu zapobiegania dalszym zagrożeniom mogącym występować w tej rodzinie, zgodnie z zasadami i procedurami postępowania w takiej sytuacji.
7. W przypadkach niewymagających podejmowania nagłych interwencji, osoba, która powzięła informację, postępuje zgodnie ze szkolną procedurą.

§ 6

Zgłaszanie przemocy domowej przez pracownika Zespołu

1. Każdy pracownik Zespołu, który zauważy lub podejrzewa u ucznia symptomy krzywdzenia, zobowiązany jest zareagować – jeśli to konieczne, udzielić pierwszej pomocy.
2. Pracownik w trybie pilnym przekazuje informację o zaobserwowanym zdarzeniu pedagogowi szkolnemu lub wychowawcy, dołączając pisemną notatkę zawierającą istotne informacje dotyczące: wyglądu, stanu, dolegliwości oraz zachowania dziecka, cytaty jego wypowiedzi oraz podjęte działania.
3. Pedagog szkolny jako osoba upoważniona do prowadzenia spraw związanych z przemocą wobec małoletnich wraz z osobą zgłaszającą wypełniają tzw. Kartę zgłoszenia – załącznik 1. Na karcie podpisują się: pedagog szkolny i osoba zgłaszająca.

§ 7

Zgłaszanie przemocy domowej przez osoby z zewnątrz

1. Osoba, która jest świadkiem stosowanej przemocy domowej wobec dziecka ma prawo do zgłoszenia podejrzenia stosowania przemocy lub przemocy w Zespole wobec małoletniego.

2. W celu zgłoszenia stosowanej wobec dziecka przemocy domowej w/w osoba jest obowiązana dokonać zgłoszenia bezpośredniego pedagogowi szkolnemu lub w sekretariacie.
3. W trakcie rozmowy z pedagogiem szkolnym, osoba wskazuje na fakty, na podstawie których domniema o stosowaniu przemocy domowej wobec małoletniego.
4. Osoba zgłaszająca przemoc jest zobowiązana wylegitymować się dokumentem zawierającym fotografię oraz wskazać dane do kontaktu.
5. Zgłaszający przemoc domową jest informowany o zasadach przetwarzania jego danych osobowych udostępnionych pedagogowi oraz zasadach ich przetwarzania i bezpieczeństwa tych danych.
6. W przypadku zgłoszeń anonimowych, w tym telefonicznych do sekretariatu szkoły, pracownik sekretariatu sporządza notatkę z rozmowy telefonicznej.
7. W sytuacji podanej w pkt 6, pracownik sekretariatu zawiadamia pedagoga szkolnego o anonimowym zgłoszeniu, dołączając notatkę z rozmowy telefonicznej ze zgłaszającym lub wydruk ze skrzynki elektronicznej szkoły.
8. W przypadkach anonimowych zgłoszeń stosowanie przemocy wobec małoletniego podlega analizie i zdiagnozowaniu.
9. Pracownik, do którego wpłynęło zgłoszenie podejrzenia stosowania przemocy lub jej stosowania wypełnia Kartę zgłoszenia – Załącznik nr 1, przekazuje ją pedagogowi szkolnemu lub pracownikom sekretariatu szkoły.
10. W przypadku, gdy zgłaszana przemoc zagraża życiu lub zdrowiu małoletniego, osoba pozyskująca taką wiedzę jest obowiązana w trybie pilnym zawiadomić Policję.

§ 8

Zadania pracowników Zespołu w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka /małoletniego w formie przemocy domowej

Każdy pracownik jest zobowiązany w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka podjąć działania:

- w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia – zawiadomić Pogotowie Ratunkowe i Policję,
- w przypadku zauważenia niepokojących symptomów, zgłosić to kierownictwu lub pedagogowi szkolnemu.

Zadania i obowiązki pracowników jednostki

Pedagog szkolny:

W sytuacji podejrzenia przemocy wobec dziecka:

1. Udziela bezpośredniej pomocy dziecku, jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie, organizuje pomoc medyczną.
2. Zbiera informacje o dziecku w celu wstępnego zdiagnozowania jego sytuacji, ponadto analizuje dane świadczące o przemocy lub wykluczające ją, ustala kto jest sprawcą krzywdzenia i w jakiej relacji ta osoba pozostaje z dzieckiem, jak często i od jak dawna dziecko jest krzywdzone, pozyskuje informacje o zachowaniach pozostałych

- członków rodziny wobec dziecka oraz relacjach, jakie ma dziecko z osobą rodzica niekrzywdzącego, o osobach wspierających je, ustala inne czynniki towarzyszące przemocy, np. uzależnienie rodziców od alkoholu. Dane te pozyskuje od:
- innych pracowników Zespołu,
 - samego dziecka,
 - rodziców dziecka.
3. Wszczytna procedurę „Niebieskiej Karty”.
 4. Przeprowadza we współpracy z wychowawcą oraz innymi osobami zaangażowanym w pomoc dziecku, ocenę zagrożenia dziecka przemocą.
 5. Organizuje pomoc materialną uczniom zagrożonym zaniedbaniem.
 6. Współpracuje z dyrektorem w podejmowaniu interwencji:
 - a) informuje dyrektora Zespołu o każdym przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie,
 - b) gromadzi i przetrzymuje wszelką dokumentację.
 7. W przypadku powołania do grupy diagnostyczno-pomocowej przez Zespół Interdyscyplinarny obowiązkowo uczestniczy w jej pracach.
 8. Monitoruje sytuację dziecka poprzez kontakt z wychowawcą, nauczycielami, także pracownikami niepedagogicznymi, dbając jednocześnie o zapewnienie poufności i niewłączanie osób nie związanych z pracą nad konkretnym przypadkiem.
 9. Współpracuje ze specjalistami z poradni specjalistycznych, do których kierowane jest dziecko lub jego rodzice.
 10. Informuje rodziców o podjętych działaniach na rzecz dziecka, w tym m.in. kontakcie z Zespołem Interdyscyplinarnym i podjętych przez ten zespół decyzjach oraz zaleceniach/propozycjach działań dla rodzica.
 11. Konsultuje prowadzone sprawy ze specjalistami w poradniach specjalistycznych.
 12. Prowadzi dokumentację dot. udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Wychowawca klasy/grupy

W sytuacji, gdy podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone:

1. Udziela bezpośredniej pomocy dziecku, a jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie, organizuje pomoc medyczną.
2. Kontaktuje się z pedagogiem przekazując mu informacje o swoich obserwacjach.
3. Wypełnia Kartę Interwencji – załącznik 1.
4. Swoje spostrzeżenia zapisuje i włącza do indywidualnej dokumentacji ucznia.
5. Współpracuje z pedagogiem ustalając plan pomocy dziecku.
6. Systematycznie monitoruje sytuację dziecka, obserwując ewentualne zmiany jego zachowania, zamieszczając opisy w indywidualnej dokumentacji ucznia.
7. Udziela dziecku wsparcia na wszystkich etapach pomocy.

Nauczyciele, wolontariusze, praktykanci

W sytuacji, gdy podejrzewają, że dziecko jest krzywdzone:

1. Kontaktują się z jego wychowawcą i pedagogiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach oraz dołączają Kartę Interwencji. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy, zapisują stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują ją wychowawcy lub pedagogowi. Prowadzą wnikliwe obserwacje dziecka na zajęciach, przerwach, zajęciach pozalekcyjnych.
2. Udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z dzieckiem.

Pracownicy obsługi i administracji

W sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka:

1. Kontaktują się z jego wychowawcą i pedagogiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy, zapisują stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują ją wychowawcy lub pedagogowi.
2. W każdej możliwej sytuacji obserwują zachowanie dziecka i niosą mu pomoc.
3. W sytuacjach zagrożenia dziecka chronią je przed kontaktem z osobą stosującą przemoc.
4. Zwracają szczególną uwagę na stan trzeźwości, stopień pobudzenia osób odbierających dziecko z przedszkola/świetlicy.

§ 9

Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu jednostki do stosowania standardów oraz dokumentowania tej czynności

Osobą odpowiedzialną za przygotowanie personelu do stosowania standardów jest dyrektor Zespołu. Przygotowanie personelu polega na pogłębianiu jego wiedzy i umiejętności rozpoznawania symptomów krzywdzenia, objawów, identyfikacji ryzyka krzywdzenia i podejmowania, zgodnie z prawem właściwych działań, a także wykorzystywania wiedzy z zakresu odpowiedzialności prawnej, w przypadku zaniechania postępowania w celu ochrony i wsparcia małoletnich. Zakres szkoleń ustalany jest na podstawie wyników diagnozy potrzeb pracowników w tym zakresie. W Zespole organizuje się wewnętrzne doskonalenie w zespołach nauczycielskich. Za ich organizację i przebieg odpowiada pedagog szkolny.

§ 10

Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o podejrzeniu krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich

Osobami odpowiedzialnymi za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Koleczkowie są pedagog szkolny i psycholog szkolny oraz dyrektor i wicedyrektor.

§ 11

Dokumentowanie zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich i archiwizowanie wytworzonej dokumentacji.

Dla każdego zdarzenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich zakładana jest imiennateczka z nazwiskiem małoletniego. Teczki zakłada i prowadzi pedagog szkolny. Do czasu zakończenia sprawy teczka pozostaje w gabinecie pedagoga i jest należycie chroniona przed dostępem osób nieuprawnionych.

§ 12

Zasady ustalania planu wsparcia małoletniemu po ujawnieniu krzywdzenia

Plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu jego krzywdzenia opracowuje zespół nauczycieli i specjalistów zatrudnionych w Zespole powołany przez dyrektora. W jego skład mogą wchodzić: wychowawca, pedagog specjalny/pedagog, psycholog. Struktura dokumentu to „Plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia”. Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizacji i świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1798):

- Imię i nazwisko ucznia,
- Imiona i nazwiska członków zespołu nauczycieli sporządzającego plan wsparcia,
- Tytuł, z jakiego został opracowany plan wsparcia,
- Diagnoza sytuacji małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia,
- Cel wsparcia małoletniego,
- Identyfikacja zasobów wewnętrznych szkoły/placówki oraz źródeł zewnętrznych wsparcia dziecka - ofiary krzywdzenia,
- Zakres współdziałania szkoły z podmiotami zewnętrznymi na rzecz wsparcia dziecka,
- Zakres, wymiar godzin, okres wsparcia udzielonego dziecku,
- Formy i metody wsparcia dziecka,
- Ocena efektywności wsparcia udzielonego dziecku.

1. Przeprowadzenie diagnozy sytuacji małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia:
 - a) charakterystyka doznanej krzywdy (rodzaj doznanej krzywdy, okoliczności doznanej krzywdy, stopień naruszenia prawa, stopień zagrożenia bezpieczeństwa małoletniego – w obszarze zdrowia, życia, rozwoju dziecka);
 - b) analiza dostępnej dokumentacji, np. wyniki rozmów z dzieckiem, wyniki obserwacji dziecka (zachowanie, wygląd) dokonane przez np. rodziców, nauczycieli, innych pracowników oraz instytucji wspomagających ochronę dziecka, specjalistów: psychologa, pedagoga, terapeuty;
 - c) określenie czynników ryzyka doznanej krzywdy oraz czynników wsparcia małoletniego – ustalenie indywidualnych potrzeb ofiary krzywdzenia w obszarze jej zdrowia/życia, zdrowia psychicznego, funkcjonowania emocjonalno-społecznego oraz w obszarze prawnym i socjalnym.
2. Zdefiniowanie celu oferowanego wsparcia, np.:
 - a) udzielanie systematycznej/okresowej pomocy, np. psychologiczno-pedagogicznej, terapeutycznej, prawnej;
 - b) zapewnienie specjalistycznego wsparcia dziecku/jego rodzinie;
 - c) wdrożenie działań mających na celu przywrócenie równowagi emocjonalnej dziecku/jego rodzinie;
 - d) wspieranie rodziców/opiekunów prawnych dziecka w rozwiązywaniu problemów wychowawczych;
 - e) pomoc dziecku w rozwiązywaniu konfliktów intrapsychicznych;
 - f) złagodzenie psychicznych i behawioralnych objawów skrzywdzenia, tj. złagodzenia stresu, lęku małoletniego;
 - g) zapewnienie bezpieczeństwa (np. socjalnego, psychicznego, prawnego);
 - h) wzmacnianie poczucia własnej wartości dziecka;
 - i) kształcenie umiejętności radzenia sobie z brakiem akceptacji społecznej, izolowaniem, dyskredytowaniem, z trudnymi sytuacjami w środowisku rodzinnym i społecznym, np. szkolnym.
3. Identyfikacja zasobów wewnętrznych jednostki oraz źródeł zewnętrznych wsparcia dziecka - ofiary krzywdzenia, np.:
 - a) zasoby wewnętrzne Zespołu: dyrektor, zespół wychowawczy, specjaliści zatrudnieni w Zespole, tj. (psycholog, pedagog szkolny, pedagog specjalny); rodzice/opiekunowie prawni dziecka;
 - b) źródła zewnętrzne wsparcia dziecka krzywdzonego, np. sąd rodzinny, kurator sądowy, policja, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki doskonalenia nauczycieli, służba zdrowia, GOPS; organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony dzieci przed krzywdzeniem.
4. Ustalenie zakresu współdziałania Zespołu z podmiotami zewnętrznymi na rzecz wsparcia dziecka. Pracownicy Zespołu działają na rzecz wsparcia dziecka zgodnie z zakresem swoich obowiązków i uprawnień, współpracując z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.
5. Ustalenie harmonogramu działań w ramach wsparcia udzielanego dziecku.
6. Ustalenie zakresu, wymiaru godzin, okresu tego wsparcia.
7. Ustalenie form i metod wsparcia dziecka.

8. Ocena efektywności udzielanego wsparcia.

§ 13

Zasady przeglądu i aktualizacji dokumentu „Standardy Ochrony Małoletnich”

1. Kierownictwo jednostki dokonuje oceny stopnia znajomości i poprawności stosowania „Standardów Ochrony Małoletnich” na bieżąco w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego.
2. W przypadku wymogu wdrożenia w niniejszym dokumencie aktualizacji wynikających ze zmian w prawie, nowelizacje są wprowadzane na tych samych zasadach, które obowiązywały przy wdrożeniu dokumentu do obrotu prawnego w Zespole.

§ 14

Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych

1. Dokument zawiera szczegółowe procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych:
 - samookaleczenia, próby samobójcze, samobójstwa uczniów,
 - zagrożenie demoralizacją,
 - zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów,
 - przemoc fizyczna i psychiczna,
 - cyberzagrożenia,
 - przemoc seksualna, ryzykowne zachowania seksualne,
 - zaburzenia lękowe i odżywiania.
2. Procedury postępowania w wyżej wymienionych przypadkach stanowią załączniki do niniejszego dokumentu.

DYREKTOR
Zespołu Szkolno-Przedszkolnego
w Koleczkowie
H. Garbowska
mgr Hanna Garbowska

KARTA INTERWENCJI

1. Imię i nazwisko dziecka:		
2. Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia) opis:		
3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia:		
4. Dotychczasowe działania pedagoga/psychologa – opis	Data:	Działania/ ustalenia
5. Spotkania z rodzicami	Data:	Działania/ ustalenia
6. Forma podjętej interwencji (zakreślić właściwe)	<ul style="list-style-type: none"> • zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, • wniosek o wgląd w sytuację dziecka/rodziny, • inny rodzaj interwencji. Jaki... (podjęte działania interwencyjne, zgodne z prawem oświatowym, przewidziane zapisami statutowymi lub inne)	
7. Dane dotyczące interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję) i data interwencji		
8. Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli placówka uzyskała informacje o wynikach/ działania		

placówki/działania rodziców	
9. Dodatkowe ważne informacje	

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU SAMOOKALECZEŃ

1. Rozmawiaj z uczniem w sposób tak naturalny, jak tylko potrafisz. Jeśli trudno ci rozpocząć rozmowę z uczniem, powiedz mu o tym: „Nie jest mi o tym łatwo mówić. To dla mnie trudny temat, ale uważam, że powinniśmy porozmawiać. To bardzo ważne”.
2. Zaczynj od podania bezpośredniej przyczyny rozmowy oraz od okazania troski i chęci pomocy, np.: „Zauważyłam, że częstonosisz bluzki z długimi rękawami, nawet kiedy jest ciepło. Ostatnio na rękawie zauważyłam plamy, to chyba była krew. Niepokoi mnie ta sytuacja i dlatego chciałabym o tym z tobą porozmawiać. Jeśli masz jakieś problemy, przeżywasz ciężkie chwile, to jestem tu po to, aby ci pomóc. Naprawdę bardzo mi na tym zależy. Opowiedz mi, co się stało?”.
3. Uważnie słuchaj. Zadawaj krótkie pytania. Nie komentuj na bieżąco relacjonowanych wydarzeń i nie podawaj od razu swoich interpretacji. Nie przerywaj – mów wtedy, kiedy uczeń przestanie mówić.
4. Posługuj się prostym językiem. Patrz na ucznia. Ujawniaj swoje odczucia – nastolatek chce usłyszeć, że jego sprawy nie są ci obojętne. Wyraż krótko własne odczucia: „Jestem poruszony tym, co mi powiedziałaś”. Nie mów jednak, że jego słowa cię przeraziły. Przede wszystkim jednak nie bój się ciszy.
5. Zaplanuj czas i znajdź bezpieczne miejsce na rozmowę. Otwarta i szczera rozmowa nie może odbyć się na korytarzu szkolnym w trakcie przerwy lekcyjnej.
6. Rozmawiając z uczniem o samookaleczeniach, pytaj także o myśli i zamiary samobójcze. Analogicznie, w trakcie rozmowy o myślach samobójczych pytaj także o samouszkodzenia.
7. Skoncentruj się w rozmowie na uczuciach, problemach i sposobach ich rozwiązywania, a nie na samouszkodzeniach i samobójstwie.
8. Pozwól, by uczeń sam doprecyzował, czy rozmawiacie o samookaleczeniach, próbie samobójczej, czy o myślach i zamiarach samobójczych. Spróbuj dostrzec perspektywę ucznia – jak widzi teraz swoją sytuację, co go najbardziej przeciąża. Upewnij się, że dobrze go rozumiesz. Skoncentruj się na historii ucznia. Nie podawaj przykładów z własnego życia lub życia innych osób, szczególnie tych, w których chciałbyś opowiedzieć, jak ty lub inni radzicie sobie z trudnościami.
9. Nie mów niczego, co mogłoby zwiększyć poczucie wstydu lub winy u ucznia. Nie oceniaj go i nie praw morałów. Szanuj uczucia ucznia i nie neguj tego, co czuje. Nie lekceważ przyczyn jego stresu i nieradzenia sobie z trudnościami. Uznaj realność jego bólu. Nie strasz szpitalem psychiatrycznym, nie groź, nie prowokuj.
10. Zadbaj o ucznia, aby czuł się ważnym partnerem w rozmowie z tobą, który ma poczucie sprawstwa. Pytaj, co chciałby, żeby się wydarzyło i jakiej pomocy potrzebuje. Nie rozmawiaj o samouszkodzeniach ucznia publicznie, na przykład na forum klasy.
11. Powiedz uczniowi o następnych krokach, które zamierzasz przedsięwziąć – o poinformowaniu dyrektora i rodziców. Porozmawiaj o jego obawach, jeżeli sam ich nie wyraża. Zapewnij ucznia, że zależy ci na jego dobru i bezpieczeństwie.
12. Ustal zasady kontaktu z rodzicami, np.: „Jestem zobowiązana, aby informacje o twoich problemach przekazać rodzicom, abyśmy razem mogli ci jak najlepiej pomóc. Powiedz mi... Wolisz, żeby z kim o tym porozmawiać, z mamą czy z tatą? Z którym rodzicem się lepiej dogadujesz? Zastanówmy się razem, jak im to powiemy. Wolisz powiedzieć sam, czy chcesz, abym ja to zrobiła w twoim imieniu? Chcesz brać udział w tej rozmowie?”
13. Zachęcaj do korzystania ze wsparcia na zewnątrz – u specjalistów udzielających pomocy w przypadkach samookaleceń i zachowań samobójczych: psychiatrów, psychologów, psychoterapeutów. Spróbuj oswoić lęk ucznia przed korzystaniem z ich pomocy.

14. Po zakończeniu rozmowy uruchom procedurę postępowania w sytuacjach kryzysowych, w tym powiadom rodziców. Jeżeli martwisz się o ucznia, nie pozwól, by sam opuścił szkołę.

15. Nie pozostawiaj ucznia samego z jego problemami, odsyłając do kogoś innego. Nie porzucaj ucznia, lecz poszerzaj system wsparcia dla ucznia w kryzysie.

16. Interesuj się dalszymi losami ucznia i dopytuj go o wrażenia z rozmowy, o reakcję rodziców i o to, jak sobie radzi.

17. Jeśli młody człowiek leczy się terapeutycznie lub psychiatrycznie, wyraż gotowość i chęć współpracy z profesjonalistami spoza szkoły.

18. Zastanów się wspólnie z uczniem, jak w przyszłości można zapobiegać jego samookaleczeniom – do kogo spośród personelu szkolnego mógłby się zwrócić w razie kryzysu.

Powstrzymaj się od niepożądanych działań:

- Nie składaj obietnic, których nie będziesz w stanie dotrzymać. Jeśli chcesz podać uczniowi swój numer telefonu, zrób to, ale dokładnie określ, kiedy i w jakich sytuacjach uczeń może się z tobą kontaktować.
- Nie nalegaj, żeby uczeń pokazał ci swoje samookaleczenia i żeby opisywał, w jaki sposób się ranił. Ocena tego, jak poważne są uszkodzenia na ciele ucznia, należy do lekarza, pielęgniarki lub rodziców ucznia.
- Nie umawiaj się z nastolatkiem na to, żeby przestał się samookaleczać. Prośenie osób, dla których samouszkodzenia są ważnym mechanizmem radzenia sobie z trudnościami, aby przestały to robić, jest nieskuteczne.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PRÓB SAMOBÓJCZYCH LUB SAMOBÓJSTWA UCZNI

Każdy pracownik Zespołu ma obowiązek zareagowania na jakikolwiek sygnał o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia. W przypadku zaobserwowania lub powzięcia informacji, że uczeń planuje podjąć lub podjął próbę samobójczą, każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora szkoły.

Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych

O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników:

- mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei,
- mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie, pisanie listów pożegnalnych lub testamentu,
- pozbywanie się osobistych i cennych dla dziecka przedmiotów,
- unikanie kontaktów z bliskimi kolegami, izolacja, zamykanie się w sobie,
- zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały dziecku przyjemność,
- przejawianie dużych zmian charakteru, nastroju, występowanie nietypowych zachowań,
- przejawianie innych zachowań ryzykownych: okaleczanie się, zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu,
- przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania itp.,
- podejmowanie w przeszłości prób samobójczych,
- fascynacja znanymi osobami (np. gwiazdami popkultury), które popełniły samobójstwo.

Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog, psycholog szkolny, pracownik socjalny pracujący z dzieckiem podejmują odpowiednie działania interwencyjne:

- Jednocześnie ustalają, które z ww. przesłanek występują u danego dziecka.
- Przeprowadzają analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka w celu wstępnego ustalenia przyczyn, kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyn zmian w zachowaniu dziecka.
- Przekazują informację o zagrożeniu rodzicom i dyrektorowi szkoły, placówki.
- Ustalają z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów, proponują pomoc psychoterapeutyczną na terenie szkoły, placówki lub poza nią.

Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego dziecka, kolegów, rodziny, osób postronnych)

Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog szkolny oraz dyrektor szkoły podejmują następujące działania:

- Nie pozostawiają ucznia samego, próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce.
- Informują o zaistniałej sytuacji i zagrożeniu rodziców.
- Przekazują dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa dziecka – odpowiednim instytucjom (np. policji).

Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą

Po powzięciu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą, dyrektor szkoły, wychowawca, pedagog szkolny podejmują następujące działania:

- Jeśli próba samobójcza ma miejsce w szkole, wychowawca (nauczyciel, pracownik) powiadamia o tym fakcie dyrekcję, a ta – rodzica/opiekuna prawnego.
- Dyrektor, pedagog szkolny, psycholog szkolny oraz wychowawca dokonują oceny sytuacji i przeprowadzają rozmowę wspierającą z dzieckiem i rodzicami oraz przekazują informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- Jeśli próba samobójcza ma miejsce w domu, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, dyrektor, pedagog szkolny przekazuje rodzicom informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- O próbie samobójczej dyrektor informuje radę pedagogiczną, pod rygorem tajemnicy, w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli.
- Pedagog, psycholog planują dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, atmosfery życzliwości i wsparcia oraz przekazują rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą.
- W przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa dyrektor szkoły informuje organ prowadzący i nadzorujący szkołę o zaistniałej sytuacji.
- Pedagog szkolny oraz wychowawcy udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły.
- Zapraszani są specjaliści, m.in. psycholog, jeśli nie pracuje w szkole, np. z poradni psychologiczno-pedagogicznej, w celu zapewnienia wsparcia uczniom i nauczycielom.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W RAZIE WYPADKU UCZNIĄ

I. PODSTAWA PRAWNA PROCEDURY

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 365 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 60 z późn. zm.) wyżej cytowane rozporządzenie zachowuje moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 125 ustawy Prawo oświatowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 59 z późn. zm.).

II. ZAKRES PROCEDURY I OSOBY ODPOWIEDZIALNE

Procedura obejmuje i reguluje działania pracowników zespołu w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia.

Procedura dotyczy: dyrektora, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych.

III. DEFINICJA WYPADKU UCZNIĄ W SZKOLE

Wypadek ucznia to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawiania ucznia pod opieką zespołu: na terenie szkoły/przedszkola, poza terenem szkoły/przedszkola (wycieczki, wyjścia pod opieką nauczycieli).

IV. OPIS DZIAŁAŃ

1. Udzielenie pierwszej pomocy medycznej poszkodowanemu

Pracownik zespołu, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.

Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego.

Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.

Pracownik nie dopuszcza do zajęć lub przerywa je wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów.

Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą/grupą – prosi o nadzór nad swoimi uczniami nauczyciela uczącego w najbliższej sali.

Pracownik niezwłocznie powiadamia dyrektora zespołu.

2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia

O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie:

- 1) rodziców (opiekunów) poszkodowanego;
- 2) pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 3) społecznego inspektora pracy;
- 4) organ prowadzący zespół;
- 5) radę rodziców.

O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.

O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.

Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik zespołu.

Fakt powiadomienia dokumentuje się wpisem w dzienniku zajęć, z podaniem daty i godziny powiadomienia matki/ojca ucznia o wypadku.

Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń, np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie) po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi powiadamiający o zdarzeniu ustala z rodzicem:

- 1) potrzebę wezwania pogotowia,
- 2) potrzebę wcześniejszego przyścia rodzica,
- 3) godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia.

Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.

W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe.

W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala.

Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.

Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem zespołu, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.

Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych.

Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik zespołu.

3. Powołanie zespołu powypadkowego

Dyrektor zespołu powołuje zespół powypadkowy.

W skład zespołu wchodzi współpracujący ze szkołą pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz pracownik zespołu przeszkolony w zakresie BHP.

Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły oraz pracownik szkoły przeszkolony w zakresie BHP.

W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.

Przewodniczącym zespołu jest pracownik służby BHP, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącego zespołu spośród pracowników zespołu wyznacza dyrektor.

4. Postępowanie powypadkowe

Zespół przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową.

Zespół:

- 1) przesłuchuje poszkodowanego ucznia (w obecności rodzica/wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego) i sporządza protokół przesłuchania;
- 2) przesłuchuje świadków wypadku i sporządza protokoły przesłuchania; jeżeli świadkami są uczniowie – przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia – świadka i jego rodziców;
- 3) sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku;
- 4) uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek;
- 5) uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku;
- 6) sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor zespołu.

Przekroczenie 14-dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie.

W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu; członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym.

Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor zespołu – po jego sporządzeniu. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego, postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone.

Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach, dla:

- 1) poszkodowanego,
- 2) zespołu, który przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia,
- 3) organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).

Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się:

- 1) poszkodowanego pełnoletniego,
- 2) rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego.

Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów).

Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu).

Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie.

Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności:

- 1) niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego,
- 2) sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiałem dowodowym.

Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący zespół.

Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący zespół może:

- 1) zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych,
- 2) powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

V. DOKUMENTACJA

Dyrektor zespół prowadzi rejestr wypadków.

Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU AGRESYWNEGO ZACHOWANIA UCZNIĄ

Nauczyciel bądź pracownik zespołu, który jest świadkiem agresywnego zachowania uczniów (bójka, pobicie), jest zobowiązany do wykonania następujących czynności:

1. Natychmiast reaguje słownie w sposób stanowczy i zdecydowany na zaistniałą sytuację:
 - a) odizolowuje ucznia zachowującego się agresywnie od grupy,
 - b) w razie potrzeby wzywa pomoc (innego nauczyciela, pedagoga, pielęgniarkę),
 - c) udziela pomocy ofierze agresji i zapewnia bezpieczeństwo pozostałym uczniom.
2. Jeżeli to możliwe, ustala przyczyny agresji. Przeprowadza rozmowy ze stronami konfliktu w celu uświadomienia im niewłaściwego zachowania. O zajściu informuje wychowawcę i pedagoga szkolnego.
3. Wychowawca informuje rodziców ucznia o jego agresywnym zachowaniu, zwracając uwagę na konieczność przeprowadzenia przez rodziców rozmowy z dzieckiem.
4. Uczeń, który dopuścił się zachowania agresywnego, otrzymuje uwagę do dziennika bądź też nagane wychowawcy klasy.
5. W przypadku konieczności zdyscyplinowania wyjątkowo agresywnego ucznia bądź nagminnie przejawiającego zachowania agresywne wzywana jest policja, w celu podjęcia interwencji zapewniającej bezpieczeństwo uczniom i pracownikom zespołu.
6. Jeśli zachowanie ucznia nie poprawia się, wychowawca zwraca się z pisemną prośbą o zgłoszenie się rodzica (prawnego opiekuna) do zespołu:
 - a) przeprowadza rozmowę z rodzicem (prawnym opiekunem), pogłębiając wiedzę na temat ucznia, jego rozwoju intelektualnego, społecznego, emocjonalnego,
 - b) na prośbę wychowawcy rozmowę z rodzicem przeprowadza pedagog szkolny, analizując przyczyny zaburzonego zachowania ucznia, pomagając rodzicom w doborze metod wychowawczych,
 - c) brak zmiany w zachowaniu ucznia powoduje przeprowadzenie z nim rozmowy przez pedagoga szkolnego w obecności rodziców,
 - d) podpisuje się kontrakt (rodzic, uczeń, wychowawca, dyrektor zespołu, ewentualnie pedagog) określający zachowanie ucznia i konsekwencje, które poniesie w razie złamania warunków kontraktu.
7. Jeśli uczeń w dalszym ciągu stwarza zagrożenie dla innych uczniów, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem zespołu i wychowawcą ucznia kieruje wnioskiem do sądu rejonowego, wydziału rodzinnego i nieletnich o zastosowanie środka wychowawczego zapobiegającego demoralizacji ucznia.

PROCEDURA DZIAŁANIA W PRZYPADKU POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA LUB INNYCH CZYNÓW ŁAMIĄCYCH NORMY PRAWNE LUB SPOŁECZNE NA TERENIE ZESPOŁU

1. Każda osoba, która dowiedziała się o popełnieniu na terenie zespołu czynu karalnego, wykroczenia lub przestępstwa, o przejawach demoralizacji ucznia lub rażącym łamaniu norm społecznych (wulgarne słowa, gesty, przejawy agresji itp.), ma obowiązek bezzwłocznego poinformowania o tym dyrektora zespołu.
2. Dyrektor lub inna upoważniona przez niego osoba ma obowiązek przyjąć informację o czynie lub zachowaniu opisanym w pkt 1, sporządzić notatkę służbową z rozmowy ze zgłaszającym, zapewnić mu dyskrecję, a w razie potrzeby niezwłocznie wezwać policję lub pogotowie ratunkowe.
3. Dyrektor lub inna upoważniona przez niego osoba ma obowiązek poinformować o czynie lub zachowaniu opisanym w pkt 1 pedagoga szkolnego i wychowawcę klasy sprawcy oraz pokrzywdzonego, którzy mają obowiązek udzielić pomocy w zakresie wskazanym przez zawiadamiającego.
4. Dyrektor lub upoważniona przez niego osoba niezwłocznie potwierdza wiarygodność zgłoszenia o czynie lub zachowaniu opisanym w pkt 1, przykładowo poprzez wysłuchanie świadków zdarzenia w sposób zapewniający im dyskrecję, sporządzenie notatek, w razie potrzeby zabezpieczając miejsce zdarzenia.
5. W razie potrzeby dyrektor lub inna upoważniona osoba zatrzymuje sprawcę do czasu przybycia policji, natychmiast informując o tym rodziców lub opiekuna prawnego ucznia i jego wychowawcę. Potrzeba zatrzymania może przykładowo wynikać z obawy ucieczki lub zakończenia zajęć szkolnych. Przy zatrzymaniu nie można stosować rozwiązań siłowych.
6. Ze sprawcą przeprowadza się rozmowę wyjaśniającą w obecności innej osoby, np. wychowawcy, pedagoga szkolnego, innego nauczyciela, sporządzając notatkę, którą podpisuje świadek rozmowy.
7. Zespół bezzwłocznie zapewnia niezbędną pomoc osobie pokrzywdzonej oraz zapewnia jej izolację od sprawcy.
8. Dyrektor lub upoważniona przez niego osoba przeprowadza rozmowę z pokrzywdzonym w obecności wychowawcy, pedagoga szkolnego, innego nauczyciela, sporządzając notatkę, którą podpisuje świadek rozmowy. Rozmowa powinna zmierzać do uzyskania informacji o zdarzeniu, sprawcy, stopniu pokrzywdzenia. Pokrzywdzonemu zapewnia się dyskrecję i niezwłocznie informuje o zdarzeniu rodziców lub opiekuna prawnego. W przypadku czynu ściganego na wniosek, informuje się ich o takiej możliwości.
9. W przypadku czynu lub zachowania popełnionego na szkodę nauczyciela lub innego pracownika szkoły, rozmowę wyjaśniającą przeprowadza się pod nieobecność świadków.
10. Niedopuszczalne jest dokonywanie przez pracowników szkoły przeszukania plecaków, teczek, kieszeni żadnej z osób zaangażowanych w zdarzenie oraz niekontrolowane rozpowszechnianie informacji o zdarzeniu.
11. Po przybyciu policji do zespołu, dyrektor lub inna upoważniona osoba przekazuje zebrane informacje o zdarzeniu, uczestnikach i świadkach.
12. Wobec sprawcy zdarzenia zespół podejmuje środki przewidziane w statucie, informując o tym rodziców lub opiekunów prawnych sprawcy i pokrzywdzonego.
13. W razie potrzeby dyrektor zespołu lub inna upoważniona przez niego osoba organizuje dla sprawcy lub pokrzywdzonego zespół do pracy nad problemem, który współpracuje z organizacjami specjalistycznymi i rodzicami ucznia oraz ustala jego skład.
14. Jeśli zachowanie sprawcy nosi znamiona co najmniej postępującej demoralizacji lub nie przyniosły oczekiwanego rezultatu działania opisane w pkt 13, a w czasie wyjaśniania zaistnienia zdarzenia szkoła nie zawiadomiła policji lub sądu rodzinnego, natychmiast je zawiadamia.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NISZCZENIA MIENIA ZESPOŁU LUB OSÓB

1. Interwencję podejmuje nauczyciel, który był świadkiem zdarzenia lub któremu został zgłoszony fakt dokonania przez ucznia zniszczenia.
2. Nauczyciel:
 - Ustala okoliczności zdarzenia na podstawie rozmowy z osobą informującą o zaistniałym fakcie lub z uczniem będącym sprawcą zniszczenia oraz oglądu sytuacji w miejscu zaistnienia szkody.
 - Informuje o fakcie dyrektora zespołu oraz wychowawcę klasy/grupy.
3. Wychowawca klasy/grupy:
 - Powiadamia rodziców/prawnych opiekunów ucznia dokonującego zniszczenia o zaistniałej sytuacji, poniesionych stratach finansowych i konieczności zrehabilitowania wyrządzonej szkody w terminie siedmiu dni.
 - Przeprowadza z uczniem rozmowę wychowawczą, stosując wobec niego system konsekwencji określonych w statucie szkoły.
4. W przypadku braku rekompensaty w wymienionym terminie wychowawca informuje o problemie dyrektora zespołu.
5. Dyrektor zespołu:
 - W ramach swoich kompetencji ma możliwość zastosowania dodatkowych środków oddziaływania wychowawczego we własnym zakresie, tj.: pouczenie, ostrzeżenie, przeproszenie pokrzywdzonego, przywrócenie stanu poprzedniego oraz wykonanie określonych prac porządkowych na rzecz zespołu. Wymagane jest uzyskanie zgody rodziców albo opiekuna ucznia oraz samego ucznia na propozycję dyrektora.
 - W sytuacji braku tej zgody sprawę kieruje do sądu rodzinnego na standardową ścieżkę postępowania.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI ZNALEZIENIA W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

W przypadku znalezienia podejrzonej substancji odurzającej na terenie szkoły należy:

- zachować szczególne środki ostrożności,
- zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ewentualnym jej zniszczeniem,
- powiadomić dyrektora zespołu, który powiadamia policję,
- ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy,
- przekazać policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji,
- opracować i przeprowadzić pogadanki, projekty edukacyjne dotyczące ww. problematyki.

W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy:

- odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego,
- powiadomić dyrektora zespołu, który powiadamia policję,
- zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji,
- zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni,
- powiadomić rodziców ucznia,
- poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole,
- przeprowadzić z uczniem w obecności jego rodziców rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego; w dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi, ponadto wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia,
- podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.

W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem należy:

- powiadomić wychowawcę klasy ucznia,
- odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego,
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga/psychologa szkolnego,
- powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
- powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły,
- poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania w sytuacji znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych; w dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi, ponadto wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia,
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami, wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.

W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami należy:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy,
- poinformować pielęgniarkę/pedagoga/psychologa szkolnego,
- w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga/psychologa szkolnego,
- poinformować dyrektora zespołu o zaistniałej sytuacji,
- wezwać do szkoły rodziców ucznia,
- przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania,
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami i z uczniem,
- zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji,

- opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z uczniem,
- wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny, monitorować i ewaluować efekty.

W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia dopalaczami należy:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy,
- w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- poinformować pedagoga/psychologa szkolnego,
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga/psychologa szkolnego,
- poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
- wezwać karetkę pogotowia ratunkowego,
- wezwać do szkoły rodziców ucznia,
- przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania,
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji,
- udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się,
- opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z uczniem,
- wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny, monitorować i ewaluować efekty.

W przypadku odmowy współpracy przez rodziców/opiekunów prawnych:

- szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję,
- powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania,
- szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia,
- szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem,
- szkoła współpracuje z ośrodkiem wychowawczym, w którym umieszczono ucznia.

Do obowiązków pracowników szkoły należy:

- zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi,
- zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających,
- zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem,
- zapoznać się z symptomami wskazującymi na stan upojenia alkoholowego,
- zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających,
- prowadzić regularnie zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi,
- prowadzić systematyczne zajęcia z zakresu stosowania obowiązującego w szkole prawa,
- realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach,
- prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci,
- prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa,
- poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami,
- zapoznawać się na bieżąco z przepisami obowiązującego prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UCZNIĄ ZNAJDUJĄCEGO SIĘ POD WPŁYWEM ALKOHOLU LUB INNEJ SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNEJ

1. W przypadku gdy nauczyciel/wychowawca/pracownik zespołu zauważy ucznia, którego zachowanie wskazuje na stan po spożyciu alkoholu lub innej substancji psychoaktywnej, powinien niezwłocznie powiadomić o tym fakcie dyrektora zespołu oraz pedagoga szkolnego.
2. Uczeń powinien zostać zabrany w miejsce odosobnienia przez wskazaną przez wychowawcę/dyrektora/pedagoga osobę i pozostać pod jej nadzorem do momentu przybycia rodziców/policji.
3. Jeżeli stan ucznia wymaga interwencji medycznej, należy natychmiast wezwać służby ratownicze.
4. Jeżeli uczeń przejawia zachowania agresywne zagrażające zdrowiu lub życiu jego bądź innych osób, należy natychmiast wezwać policję.
5. Wychowawca/dyrektor/pedagog winien niezwłocznie wezwać do natychmiastowego stawienia się w szkole rodziców/opiekunów prawnych ucznia. Jeżeli rodzice nie stawiają się w szkole, należy wezwać służby (pogotowie ratunkowe lub policję) i wspólnie z nimi zdecydować o dalszym losie ucznia.
6. Po przybyciu rodziców wychowawca/dyrektor/pedagog szkolny powinien przeprowadzić w ich obecności rozmowę dyscyplinującą z uczniem, w której wyjaśni jasno konsekwencje jego zachowania, a także wskaże rodzicom konieczność sprawowania szczególnego nadzoru nad uczniem. Można także wskazać rodzicom/opiekunom prawnym placówki i instytucje, gdzie mogą zwrócić się o specjalistyczną pomoc dla swojego dziecka.
7. Pedagog szkolny/psycholog szkolny są zobowiązani opracować plan działań profilaktycznych, wychowawczych i terapeutycznych w pracy z dzieckiem, wdrożyć ten plan, monitorować jego realizację oraz prowadzić ewaluację.
8. W przypadku gdy rodzice/opiekunowie prawni nie wyrażają chęci współpracy ze szkołą, nie przestrzegają ustalonych zasad lub gdy sytuacja się powtarza, szkołą ma obowiązek poinformować o sytuacji właściwe instytucje, tj. sąd rodzinny lub policję.
9. Jeżeli uczeń będący pod wpływem alkoholu lub innej substancji psychoaktywnej ukończył 17. rok życia, należy zawiadomić o sytuacji policję, gdyż czyn ten stanowi wykroczenie i podlega kompetencjom tych służb.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA, ŻE UCZEŃ POSIADA NARKOTYKI/DOPALACZE

1. W przypadku gdy nauczyciel/wychowawca/inny pracownik szkoły podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie narkotyki lub dopalacze, powinien niezwłocznie powiadomić o tym fakcie dyrektora zespołu oraz pedagoga szkolnego.
2. Nauczyciel w obecności innej osoby (świadka) może zażądać od ucznia opróżnienia kieszeni czy plecaka w celu ujawnienia niebezpiecznej substancji.
3. Jeżeli uczeń odmawia, nauczyciel powinien wezwać policję, w której kompetencjach leży przeszukanie odzieży i plecaka ucznia oraz w przypadku ujawnienia substancji – przekazanie jej do szczegółowych analiz.
4. Jeśli uczeń dobrowolnie odda nauczycielowi posiadaną substancję, należy właściwie ją zabezpieczyć celem przekazania policji oraz sporządzić szczegółową notatkę służbową z zajścia.
5. Wychowawca/dyrektor/pedagog winien niezwłocznie wezwać do natychmiastowego stawienia się w szkole rodziców/opiekunów prawnych ucznia. Ponadto należy wezwać policję celem odebrania z terenu szkoły podejrzanej substancji i przekazania jej do analizy oraz zadecydowaniu o losie ucznia, którego podejrzewa się o czyn karalny.
6. Pedagog szkolny/psycholog szkolny winien przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców/opiekunów prawnych rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi, wychowawczymi i terapeutycznymi. Wsparcia udziela się również rodzicom ucznia.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA NA TERENIE ZESPOŁU ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH NIOSĄCYCH ZAGROŻENIE ŻYCIA LUB ZDROWIA

Agresja fizyczna

1. W przypadku gdy nauczyciel/wychowawca/pracownik zespołu zauważy ucznia, którego zachowanie jest agresywne w stosunku do innych osób, powinien podjąć natychmiastowe działania mające na celu przerwanie, wyeliminowanie tych czynów i kolejno powiadomić o tym fakcie dyrektora zespołu oraz pedagoga szkolnego.
Ważne!
Pracownik zespołu powinien w sposób stanowczy i zdecydowany zakomunikować sprawcy bądź sprawcom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Czyni to w formie wyraźnych, krótkich i zrozumiałych zwrotów.
2. W razie potrzeby należy niezwłocznie odseparować sprawcę agresywnych zachowań od pokrzywdzonych oraz przekazać go pod opiekę dyrektorowi/pedagogowi lub innej wyznaczonej osobie.
3. Należy również ustalić ewentualne ofiary agresora oraz świadków agresywnego zachowania.
4. W przypadku obrażeń należy poinformować pielęgniarkę szkolną (w przypadku jej braku, za zgodą rodziców, można wezwać pogotowie).
5. Jeśli występuje stan zagrożenia życia (ofiara nieprzytomna), pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych).
6. Wychowawca/dyrektor/pedagog winien niezwłocznie wezwać do natychmiastowego stawienia się w szkole rodziców/opiekunów prawnych ucznia agresora.
7. Pedagog szkolny/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzona zostaje notatka.
8. Pedagog szkolny/psycholog szkolny udzielają wsparcia poszkodowanemu, podejmują również działania mające na celu korekcję zachowania sprawcy.
9. Jeśli sprawa nie jest poważna, wychowawca i dyrektor decydują o dalszym postępowaniu w sprawie. Stosuje się konsekwencje przewidziane w wewnątrzszkolnych dokumentach.
10. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora szkoła kieruje sprawę na policję lub/i informuje sąd rodzinny.

Agresja werbalna

1. W przypadku ujawnienia tej formy agresji należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
2. Osoba ujawniająca sytuację jest zobowiązana powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa.
3. Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem w celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Ważne, aby rozmowę z ofiarą i agresorem przeprowadzić osobno.
4. O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.
5. Pedagog szkolny/psycholog szkolny podejmują działania mające na celu rozwijanie świadomości sprawcy i poszkodowanego, rozwijanie umiejętności zarządzania emocjami.
6. Pedagog szkolny/psycholog szkolny obserwują sprawcę i poszkodowanego i udzielają im na bieżąco, w zależności od potrzeb, pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
7. W poważnych przypadkach, np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego, powiadamiana jest policja.
8. Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w wewnątrzszkolnych dokumentach.

**SZKOLNA PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UZYSKANIA INFORMACJI,
ŻE UCZEŃ JEST OFIARĄ PRZEMOCY LUB PRZESTĘPSTWA**

Zespół powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel sporządza notatkę służbową i przekazuje informację wychowawcy klasy/pedagogowi szkolnemu/dyrektorowi.
2. Pedagog szkolny wzywa do szkoły rodziców/opiekunów prawnych, przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami. Przeprowadza również rozmowę z uczniem w obecności wychowawcy.
3. Pedagog szkolny sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z uczniem, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami oraz plan pomocy dziecku, który uwzględnia sposoby zapewnienia dziecku bezpieczeństwa oraz opis wsparcia, jakie szkoła może zaoferować dziecku.
4. Przygotowuje informację o placówkach pomocy dziecku, jeżeli jest taka potrzeba. Ofertę placówek przekazuje rodzicowi/opiekunowi.
5. Ustala z rodzicami/opiekunami prawnymi plan pomocy dziecku, poprzez określenie sposobu zapewnienia bezpieczeństwa dziecku i zobowiązanie do skonsultowania dziecka i rodziny przez psychologa.
6. Opracowuje i ustala harmonogram kontaktów z osobami i instytucjami wspierającymi rodzinę w sytuacji przemocy wobec dziecka.
7. Informuje rodziców/opiekunów prawnych o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy wobec dziecka i obowiązkach szkoły zgłaszania do prokuratury i sądu rodzinnego i nieletnich przypadków przemocy wobec małoletniego.
8. Pedagog szkolny informuje o swoich działaniach dyrektora.
9. Dyrektor zespołu składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury i/lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rodzinnego i nieletnich w każdej sytuacji, kiedy dziecko jest ofiarą przestępstwa.
10. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub odmawiają podjęcia działań proponowanych przez zespół, dyrektor niezwłocznie składa zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rodzinnego i nieletnich.
11. Dyrektor powiadamia samorząd gminny, w tym GOPS, zespół Interdyscyplinarny działający na terenie gminy zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy, a w razie konieczności – właściwych pracowników socjalnych.
12. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

PRZEMOC WOBEC DZIECKA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ – INTERWENCJA PRAWNA**Podstawy prawne:**

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 1982 r. Nr 3, poz. 19 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1991 r. Nr 95, poz. 425 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1593),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. z 2003 r. Nr 26, poz. 226 z późn. zm.).

Przepisy prawa, jak również instytucje je stosujące, powinny osobę do 18. roku życia traktować jak szczególny podmiot prawa i zapewnić jej specjalną ochronę legislacyjną. Obowiązek ochrony dziecka spoczywa na osobach, które w danym momencie sprawują nad nim opiekę. W przypadku szkoły jest to dyrektor oraz wszyscy nauczyciele.

Kodeks karny stwierdza, że kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli czyn określony w § 1 jest połączony ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10, a jeżeli następstwem czynu jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Zaniechanie na gruncie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego określone jest jako zagrożenie dobra dziecka. Sąd rodzinny i opiekuńczy obowiązany jest działać z urzędu w każdej sytuacji, kiedy potrzeby dziecka: fizyczne, emocjonalne, intelektualne, ekonomiczne, kulturalne, edukacyjne nie są zaspokajane oraz występuje zagrożenie dobra dziecka.

POSTĘPOWANIE NAUCZYCIELA WOBEC UCZNIĄ, KTÓRY STAŁ SIĘ OFIARĄ PRZEMOCY

1. W pierwszej kolejności pracownik, który podejrzewa, że dziecko jest ofiarą przemocy, powinien zawiadomić o tym fakcie pedagoga, pedagoga specjalnego, psychologa, wychowawcę i dyrektora szkoły. Jeżeli dziecko doznaje przemocy fizycznej od któregoś z rówieśników, powinno się zawiadomić również rodziców (prawnych opiekunów) dziecka.
2. Następnie wybrany specjalista powinien zaprosić ucznia na rozmowę. Dobrze, gdyby była to rozmowa sam na sam. Specjalista powinien zapewnić warunki do swobodnej rozmowy i zadbać o to, aby rozmowa odbywała się w takim pomieszczeniu, do którego nikt nie wejdzie w trakcie jej trwania.
3. Po rozmowie z dzieckiem specjalista powinien spisać notatkę służbową z tej rozmowy. Jeżeli istnieje taka potrzeba, powinien poinformować o podejrzeniu popełnienia przestępstwa dyrektora szkoły.
4. Specjalista wzywa do szkoły rodziców/opiekunów prawnych dziecka, przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem, w obecności wychowawcy klasy lub/i dyrektora szkoły.

5. Dyrektor szkoły może postanowić o utworzeniu „grupy roboczej”, która ma na celu interwencję w sprawie dziecka. Jeżeli dziecko doznaje przemocy fizycznej od kogoś z rówieśników, do grupy roboczej powinno się także zaprosić rodziców (prawnych opiekunów) dziecka.
6. Specjalista powinien sporządzić opis sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z uczniem, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami oraz plan pomocy dziecku, który uwzględniałby przede wszystkim sposoby zapewnienia dziecku bezpieczeństwa oraz opis wsparcia, jakie szkoła może zaoferować dziecku, a także informację o specjalistycznych placówkach pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.
7. Specjalista ustala z rodzicami/opiekunami prawnymi plan pomocy dziecku, poprzez określenie sposobu powstrzymania przemocy wobec dziecka, zobowiązanie do skonsultowania dziecka i rodziny z odpowiednimi profesjonalistami, ustala harmonogram kontaktów z osobami i instytucjami wspierającymi rodzinę w sytuacji przemocy wobec dziecka. Powinien także poinformować o konsekwencjach prawnych przemocy wobec dziecka i obowiązkach szkoły w tym zakresie.

Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że dziecko jest ofiarą przemocy, nieważne czy fizycznej, czy psychicznej, zwłaszcza w przypadku gdy rodzice/opiekunowie prawni odmawiają podjęcia działań proponowanych przez szkołę, dyrektor pracujący z dzieckiem powinien podjąć interwencję prawną. Interwencja prawna rozumiana jest jako powiadomienie odpowiednich instytucji: policji, prokuratury, sądu rodzinnego i nieletnich o przestępstwie lub zagrożeniu dobra dziecka, w celu podjęcia przez te instytucje działań w ramach swoich obowiązków służbowych. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

ZAWIADOMIENIE O PODEJRZENIU POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA

1. Powiadomienia należy dokonać drogą pisemną. Do policji lub prokuratury składamy zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (powinno mieć krótką, jasną formę) – do złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wystarczy tzw. wiarygodna wiadomość, a nie pewność popełnienia przestępstwa. To organy wymiaru sprawiedliwości mają za zadanie zebrać dowody i ustalić, czy przestępstwo zaistniało, czy nie.
2. Zawiadomienie należy złożyć do instytucji właściwej ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa.
3. Zawiadomienie składa organ/osoba uprawniona do reprezentowania szkoły.
4. Jeżeli organ reprezentujący instytucję odmawia złożenia zawiadomienia, powinien je złożyć pracownik szkoły bezpośrednio zaangażowany w sprawę (jest to jego prawny obowiązek).
5. Złożenie zawiadomienia nie jest warunkowane zgodą rodziców/opiekunów prawnych małoletniego pokrzywdzonego. Poinformowanie ich o działaniach szkoły zależy od woli instytucji składającej zawiadomienie.
6. Prokuratura ma obowiązek zawiadomić o wszczęciu, odmowie wszczęcia albo o umorzeniu śledztwa szkołę, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie.
7. Jeśli szkoła nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa, może wnieść zażalenie do prokuratury na bezczynność organu.
8. Na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa przysługuje zażalenie, które należy złożyć w ciągu 7 dni od otrzymania postanowienia do wydziału karnego sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa.

WNIOSEK O WGLĄD W SYTUACJĘ RODZINY

1. Wniosek należy wysłać do sądu rodzinnego i nieletnich właściwego ze względu na miejsce faktycznego pobytu dziecka.
2. Wniosek może złożyć każdy, kto uważa, że dobro dziecka w rodzinie jest zagrożone.
3. Sąd wszczyna postępowanie z urzędu.

4. We wniosku należy podać imię, nazwisko i adres dziecka. Wniosek może zawierać opis sytuacji dziecka, ocenę tej sytuacji, propozycję rozwiązania tej sytuacji lub propozycję działań, jakie może podjąć szkoła, a na które nie zgadzają się rodzice/opiekunowie prawni.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM Z RODZINY DYSFUNKCYJNEJ W SYTUACJI OZNAK ZNEĆCANIA PSYCHICZNEGO I FIZYCZNEGO

Pamiętaj!

- Jeśli istnieje uzasadnione podejrzenie, że stosowana jest przemoc wobec dziecka, zadaniem dyrektora/pedagoga/psychologa jest założenie Niebieskiej Karty.
- Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza Niebieska Karta – A w obecności dziecka oraz rodzica lub opiekuna prawnego.
- W sytuacji gdy rodzic jest sprawcą przemocy, wówczas kartę wypełnia się w obecności najbliższej pełnoletniej osoby dziecka.
- Po wypełnieniu formularza Niebieska Karta – A osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie, przekazuje się formularz Niebieska Karta – B.
- Jeśli przemoc w rodzinie dotyczy niepełnoletniego ucznia, formularz Niebieska Karta – B przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu.
- Wypełniony formularz Niebieska Karta – A szkoła przekazuje przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w terminie nie później niż 7 dni od wszczęcia procedury.

Wskazówki dotyczące rozmowy z dzieckiem

1. Rozmowa powinna odbywać się w przyjaznych warunkach (miejsce zapewniające dyskrecję i spokój, możliwość poświęcenia odpowiedniej ilości czasu – brak pośpiechu).
2. Rozmowa powinna odbywać się bez narzucania tempa przekazywania informacji. Prowadzący rozmowę powinien wykazać się cierpliwością i nie poganiać dziecka.
3. Zadaniem prowadzącego jest sporządzenie dokumentacji; ta czynność nie powinna zakłócać przebiegu rozmowy.
4. Podczas rozmowy należy ocenić stopień zagrożenia bezpieczeństwa dziecka i ustalić, kto z rodziny może zapewnić mu bezpieczeństwo.
5. Zaczynając rozmowę, warto się przedstawić i powiedzieć parę słów na swój temat. Nie należy zaczynać od tematu związanego z przemocą, chyba że jest to inicjatywa ucznia.
6. Prowadzący rozmowę powinien umiejętnie zarządzać emocjami. Ujawnienie przemocy to niełatwa sytuacja, dlatego zadaniem prowadzącego będzie kontenerowanie emocji i wsparcie ucznia.
7. Jednym z podstawowych obowiązków prowadzącego rozmowę jest dołożenie wszelkich starań, by dziecko poczuło się zrozumiane, wysłuchane i miało nadzieję, że udzielona zostanie mu stosowna pomoc. Empatyczna postawa to warunek prowadzenia tego typu rozmów.
8. Nie należy poprawiać ucznia, zwracać mu uwagi, nawet jeśli w jego komunikatach pojawią się wulgarne zwroty czy inne niedopuszczalne w normalnych warunkach formy.
9. W sytuacji gdy podczas rozmowy ujawnione zostaną fakty świadczące o tym, że zdrowie lub życie dziecka jest zagrożone, prowadzący rozmowę zobowiązany jest zadbać o to, aby uczeń spędził najbliższy czas w świetlicy albo pod opieką nauczyciela. W tym czasie prowadzący zwołuje pilne spotkanie z dyrekcją, by ustalić dalszą procedurę działania.

Zadania pracowników Zespołu

Dyrektor:

1. Jako organ reprezentujący Zespół ma prawo wystąpić do sądu rodzinnego, prokuratury, ośrodka pomocy społecznej z zawiadomieniem o zagrożeniu dziecka krzywdzeniem. Ma również prawo złożyć zażalenie na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie podejrzenia przemocy wobec dziecka ze strony rodziców.
2. Ma obowiązek sprawować opiekę nad uczniami oraz stwarzać warunki do harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne i profilaktyczne.

3. Kontroluje wypełnianie przez dzieci zamieszkujące w danym rejonie obowiązku szkolnego.
4. Rozpoznaje występowanie zaniedbań wobec dzieci oraz zapobiega im przez kontrolowanie wykonywania obowiązków rodzicielskich, w tym zgłoszenia dziecka do szkoły oraz zapewnienia mu regularnego uczęszczania na zajęcia.
5. Wykonuje zadania, które związane są z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom podczas zajęć, co kształtują szkolne zasady i normy postępowania.
6. Zapewnia nauczycielom właściwą pomoc w realizacji powierzonych zadań, a także w doskonaleniu zawodowym. Ma także wpływ na klimat organizacyjny szkoły.
7. Organizuje pomoc materialną dla uczniów będących w trudnej sytuacji, na przykład poprzez umożliwienie im bezpłatnego korzystania z posiłków w stołówce szkolnej, bądź wnioskuje o pomoc materialną o charakterze socjalnym.
8. Organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz wpływa na sposób, w jaki jest ona udzielana.
9. Odpowiada za właściwe prowadzenie i przechowywanie dokumentacji przebiegu nauczania działalności wychowawczej i opiekuńczej. Ma także wgląd do dokumentacji ucznia, w tym rejestru dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą.
10. Dyrektor, jako funkcjonariusz publiczny, w przypadku niedopełnienia obowiązków z zakresu udzielenia pomocy dziecku krzywdzonemu ponosi odpowiedzialność karną.

Pedagog szkolny – w sytuacji podejrzenia przemocy wobec dziecka:

1. Zobowiązany jest do udzielenia bezpośredniej pomocy w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka. W zakres tego wchodzi również udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej w przypadku, gdy na terenie szkoły nie przebywa pielęgniarka.
2. W przypadku gdy nie ma zgody rodziców na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu lub jeżeli taka zgoda nie jest możliwa do uzyskania natychmiast, pedagog szkolny ma prawo wysłać faksem wniosek do sądu rejonowego o zgodę na poddanie dziecka takiemu badaniu.
3. W ramach działań diagnostycznych pedagog szkolny zbiera informacje o dziecku, mając na uwadze w szczególności czynniki ryzyka oraz dane świadczące o przemocach lub ją wykluczające (np. uzależnienie od alkoholu w rodzinie). Dane te mogą zostać pozyskane od innych pracowników szkoły, dziecka, rodziców dziecka.
4. We współpracy z wychowawcą oraz innymi osobami pomagającymi dziecku przeprowadza ocenę zagrożenia dziecka przemocą oraz na tej podstawie opracowuje plan pomocy, a także wskazuje konkretne działania oraz osoby odpowiedzialne za ich realizację.
5. Stale monitoruje sytuację dziecka, jego zachowanie, wygląd.
6. Do obowiązków pedagoga szkolnego należy również zabezpieczenie ewentualnych dowodów, przy czym nie ma on obowiązku dokonywania oceny ich wiarygodności.
7. Stale współpracuje z wychowawcą, nauczycielami, psychologiem w celu prowadzenia obserwacji dziecka.
8. Organizuje pomoc materialną uczniom, którzy są zagrożeni zaniedbaniem, a także znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.
9. Podejmuje współpracę z dyrektorem szkoły w kwestii podejmowania interwencji związanych z podejrzeniem przemocy w rodzinie. Przygotowuje pisma zwołujące oraz zawiadamiające zespoły interdyscyplinarne, wydziały rodzinne i nieletnich sądu rejonowego, prokuraturę, policję, ośrodek pomocy społecznej, komisję rozwiązywania problemów alkoholowych o potrzebie udzielenia pomocy dziecku.
10. Na terenie szkoły koordynuje pracę z dzieckiem, monitoruje jego sytuację, dbając o poufność i niewłączanie w sprawę osób niezwiązanych z pracą nad konkretnym przypadkiem.
11. Organizuje współpracę ze specjalistami z poradni specjalistycznych, do których kierowane jest dziecko lub jego rodzice.
12. Zwołuje zespół interdyscyplinarny, a także informuje rodziców o działaniach, jakie zostały podjęte na rzecz dziecka.

13. Prowadzi dokumentację udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także konsultacji spraw prowadzonych ze specjalistami.

Psycholog:

1. W sytuacji podejrzenia występowania przemocy wobec dziecka ma obowiązek udzielić mu bezpośredniej pomocy, jeśli zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka. Ma także obowiązek udzielić dziecku pierwszej pomocy przedmedycznej, jeśli stan jego zdrowia tego wymaga, a pielęgniarka szkolna jest nieobecna na miejscu.
2. Ma prawo również wysłać faksem wniosek do sądu rejonowego wydziału rodzinnego i nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców.
3. Swoje podejrzenia konsultuje z pedagogiem szkolnym oraz wychowawcą dziecka. Sporządza notatkę służbową, w której opisuje swoje podejrzenia dotyczące zagrożenia dziecka przemocą w rodzinie.
4. Kolejnym krokiem psychologa jest przeprowadzenie rozmowy z uczniem w celu zdiagnozowania go wstępnie pod kątem czynników ryzyka przemocy, a także mocnych stron i potrzeb oraz zagrożenia przemocą.
5. Psycholog ma obowiązek udzielić wsparcia i koniecznej pomocy uczniowi poprzez uczestniczenie w przygotowaniu planu pomocy dziecku oraz organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dziecka i jego rodziców na terenie szkoły lub w poradniach specjalistycznych.
6. Udziela wsparcia wychowawcy klasy oraz innym osobom pracującym na rzecz dziecka.
7. Stale monitoruje sytuację ucznia oraz współpracuje ze specjalistami z poradni specjalistycznych, do których kierowane jest dziecko.

Wychowawca – w sytuacji gdy podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone:

1. W sytuacji gdy zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka, wychowawca ma obowiązek udzielić mu bezpośredniej pomocy, w tym pomocy przedmedycznej, zwłaszcza jeśli na terenie szkoły nie jest obecna pielęgniarka.
2. Jeśli istnieje taka konieczność, wychowawca ma prawo wysłać faksem wniosek do sądu rejonowego wydziału rodzinnego i nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców.
3. Ściśle współpracuje z pedagogiem szkolnym w celu przekazania mu informacji o dziecku.
4. Sporządza notatki i przechowuje je w indywidualnej teczce ucznia.
5. We współpracy z pedagogiem szkolnym ustala plan pomocy dziecka oraz systematycznie monitoruje jego sytuację.
6. Zobowiązany jest do udzielenia dziecku wsparcia na wszystkich etapach pomocy.

Pielęgniarka szkolna – w sytuacji gdy podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone:

1. W sytuacji gdy zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka, pielęgniarka szkolna ma obowiązek udzielić mu pierwszej pomocy przedmedycznej, a także zorganizować fachową pomoc.
2. Jeśli pielęgniarka zauważy na ciele dziecka ślady wskazujące na możliwość występowania przemocy fizycznej, ma obowiązek opisać to w karcie zdrowia dziecka. Dokumentacja taka, ze szczegółowym wskazaniem miejsc występowania śladów, ich wielkości i innych szczegółów, może zostać przekazana do sądu lub prokuratury.
3. Pielęgniarka szkolna ma obowiązek skontaktować się z pedagogiem szkolnym oraz wychowawcą dziecka w celu zgłoszenia informacji dotyczących swoich podejrzeń czy obserwacji.
4. Pielęgniarka ma również prawo skontaktować się z rodzicami dziecka w przypadku, gdy stwierdzi u dziecka zaniedbania zdrowotne i higieniczne.

Nauczyciel przedmiotu, nauczyciel świetlicy, logopeda, reedukator, doradca zawodowy, pracownik biblioteki, osoby prowadzące zajęcia dodatkowe, instruktorzy – w sytuacji gdy podejrzewają, że dziecko jest krzywdzone:

1. Mają obowiązek skontaktować się z wychowawcą dziecka i pedagogiem szkolnym oraz przekazać informację o swoich podejrzeniach i obserwacjach.

2. Osoby te biorą udział w monitorowaniu sytuacji dziecka oraz – jeśli istnieje taka potrzeba – w opracowaniu wspólnie z pedagogiem szkolnym i wychowawcą planu udzielenia pomocy dziecku.

Pracownik ochrony czy inna osoba z obsługi lub administracji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka ma obowiązek skontaktować się z wychowawcą dziecka i pedagogiem szkolnym oraz przekazać informację o swoich podejrzeniach i obserwacjach.

Charakterystyczne dla różnych form przemocy symptomy¹

Rodzaj symptomów	Charakterystyka
Obrażenia fizyczne charakterystyczne dla doznawania przemocy	<ul style="list-style-type: none"> – często powtarzające się, nieleczone obrażenia, – nietypowa dla przypadkowych obrażeń lokalizacja (czaszka, uszy, oczy, usta, szyja, ramiona, klatka piersiowa, plecy, pośladki, genitalia, uda), – siniaki, ślady po uszczypleniach, naderwanie lub zniekształcenie małżowiny usznej, urazy geometryczne o wyraźnym zarysie, zaznaczonych kształtach przedmiotów użytych do bicia, ślady wbijania paznokci, – ślady duszenia, – niewyjaśnione owrzodzenia, krwawienia i rany w okolicach genitaliów i odbytu, – oparzenia, przypalenia, – ślady ugryzień z zarysem zębów dorosłego człowieka, – łysienie, które może być wynikiem szarpania za włosy, – liczne i częste złamania, które mogą powodować zniekształcenia kończyn
Symptomy fizyczne świadczące o zaniedbaniu dziecka	<ul style="list-style-type: none"> – bardzo niska higiena osobista – dziecko jest stale brudne, cuchnące, ma stale brudne paznokcie, ubrania, – wychudzenie – waga zbyt niska w stosunku do wzrostu i wieku, – dziecko jest zawsze głodne, – ciągłe zmęczenie, apatia, – nieleczone choroby, urazy, – oznaki odmrożeń, – ropne zapalenie skóry, – ślady ukąszeń (pchły, pluskwy), – świerzb, – dziecko szybko przybiera na wadze, poprawia się jego ogólna kondycja podczas krótkich pobytów poza domem rodzinnym, a jego wygląd marnieje po powrocie
Behawioralne symptomy krzywdzenia dziecka	<ul style="list-style-type: none"> – poszukiwanie przez dziecko stałej uwagi nauczyciela, – chęć bliskości fizycznej, nadmierne i częste przytulanie się, ocieranie, głaskanie, – tzw. „zimne wyczekiwanie”, które polega na ciągłej obserwacji dorosłych i modyfikacji swoich zachowań tak, aby uniknąć ewentualnej przemocy, – tzw. „niemądry” uśmiech stosowany przez dzieci, by wydać się bardziej przyjaznymi lub skompensować ciągłe wyzywanie i poniżanie, u dzieci poniżanych

¹ Opracowanie własne na podstawie: Jarosz E., Wysocka E., *Diagnoza psychopedagogiczna. Podstawowe problemy i rozwiązania*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2006; FenikGaberle K., Kałucka R., *Przemoc w rodzinie – działania pracowników oświaty*, ORE, Warszawa 2016.

	<p>zachowanie może przybrać formę ciągłej agresji i złości,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyraźny brak radości życiowej, - postawa nadmiernie narzekająca, - postawa pasywna, wycofująca się, - zbyt pospieszne przeproszanie, - zachowanie agresywne, - częste napady złości i złego humoru, - lęk przed rozbieraniem się, - lęk przed powrotem do domu, - wyrażanie lęku przed rodzicami, - nieadekwatny do pogody strój (zakrywanie obrażeń), - lęk, kulenie się przed dotknięciem lub chęcią pogłaskania, - wtórne moczenie się
<p>Symptomy behawioralne wykorzystywania seksualnego dziecka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pseudodojrzałe zachowania o seksualnym charakterze, zachowania seksualne nietypowe dla wieku (duża częstotliwość zachowań, ich kompulsywność, używanie przemocy, sapanie lub dokładne odwzorowywanie), - zachowania o zabarwieniu seksualnym kierowane w stronę seksualnie dorosłych lub rówieśników (dotykanie genitaliów i zachęcanie do masturbacji, u starszych dzieci promiskuityzm), - używanie nowych, niespotykanych dotąd nazw organów i czynności płciowych, obsceniczne wyrazy i zwroty, - ciągła, przymusowa, niepohamowana masturbacja, - agresywne zachowania seksualne wobec rówieśników, symulowanie sytuacji seksualnych, - pisanie, mówienie, rysowanie w kontekście seksualnym, - postawa „zimnego wyczekiwania”, nadmiernie ostrożna, - postawa obojętności, odosobnienie, izolacja, brak przyjaciół, - uciekanie od rzeczywistości, - doświadczenie tzw. chwil utraty pamięci, - przerywanie aktywności, które dotychczas sprawiały przyjemność, - brak zaufania, - uskarżanie się na bóle w podbrzuszu, genitaliów bez przyczyn medycznych, - zaburzenia jedzenia, - zaburzenia snu, - nagłe pojawienie się trudności szkolnych, wagarowanie, - niska samoocena, poczucie winy, - ciągłe ucieczki z domu, - kradzieże, kłamstwa, - samookaleczenie i próby samobójcze, - głębokie stany depresyjne, - zachowania regresywne,

	<ul style="list-style-type: none"> - ciąża z upartym ukrywaniem ojcostwa, - drapanie intymnych okolic – infekcje, choroby weneryczne, - lęk i niechęć jawna lub sugerowana do przebywania z określonymi dorosłymi, - obawa przed badaniami medycznymi, - posiadanie pieniędzy z niewiadomego źródła
--	--

Kompetencje instytucji związanych z ochroną i wsparciem dzieci²

Ośrodki pomocy społecznej:

- Diagnoza sytuacji dziecka i jego rodziny (w tym przemocy) w oparciu o wywiad środowiskowy i będącą jego załącznikiem Niebieską Kartę oraz – w przypadkach podejrzenia przemocy w rodzinie – kontakt m.in. z policją, z placówką, do której uczęszcza dziecko, służbą zdrowia; przygotowanie planu pomocy dziecku i jego rodzinie; monitorowanie efektów podjętych działań.
- Pomoc rodzinie w załatwieniu spraw bytowych, urzędowych.
- Udzielenie bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, m.in. prawnego, psychologicznego, lub wskazanie miejsc, gdzie taką pomoc można uzyskać.
- Udzielenie interwencji kryzysowej, przekazanie informacji o przysługujących prawach, świadczeniach oraz możliwościach uzyskania pomocy.
- Wskazanie miejsc zajmujących się pomocą dzieciom i rodzinom, w tym z problemem przemocy (poradni, ośrodków, hosteli).
- W uzasadnionych przypadkach udzielenie pomocy finansowej (zasiłków), rzeczowej (odzieży, żywności, ciepłego posiłku, w tym obiadów szkolnych dla dzieci), usługowej (usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych lub specjalistycznych dla chorych psychicznie oraz upośledzonych umysłowo).
- W miarę możliwości organizowanie i prowadzenie m.in.: grup edukacyjno-rozwojowych dla rodziców, dla dzieci, grup wsparcia dla ofiar przemocy.
- W przypadku zagrożenia dziecka – powiadomienie sądu rodzinnego i nieletnich, w sytuacji podejrzenia popełnienia przestępstwa – organów ścigania. Jeśli zagrożone jest zdrowie i życie dziecka, np. z powodu porzucenia, znęcania się nad dzieckiem, nietrzeźwości opiekunów prawnych/rodziców – wezwanie policji, która jest uprawniona umieścić dziecko bez zgody bez ich zgody w pogotowiu rodzinnym lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.
- W ramach działalności powiatowych centrów pomocy rodzinie i jednostek gminnych – zapewnienie dzieciom pomocy pedagogicznej, psychologicznej i socjalnej w placówkach wsparcia dziennego (ogniskach wychowawczych, świetlicach środowiskowych, świetlicach socjoterapeutycznych), terapii dla osób doznających przemocy, pomocy o charakterze korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc;
- W ramach powiatowych centrów pomocy rodzinie – zapewnienie dzieciom opieki i wychowania w rodzinach zastępczych lub placówkach (rodzinnych domach dziecka, domach małego dziecka, domach dziecka, pogotowiach rodzinnych, opiekuńczych dotyczących dzieci do 13. roku życia), a w przypadku dzieci będących pod opieką tzw. niekrzywdzącego rodzica – w ośrodkach interwencji kryzysowej, hostelach.

Służba zdrowia:

- Ocena rozwoju psychofizycznego dziecka, stanu jego zdrowia i higieny.
- Podejmowanie działań prewencyjnych w sytuacji stwierdzenia czynników ryzyka krzywdzenia dziecka: udzielenie rodzicom porad, instruktażu na temat dbania o zdrowie i higienę oraz monitoring stanu dziecka poprzez wizyty pielęgniarki środowiskowej i współpracę z ośrodkiem pomocy społecznej.

² Zmarzlik J. (red.), *Przemoc w rodzinie wobec dziecka. Procedury interwencyjne w szkole*, ORE. Warszawa 2011.

- Rozpoznanie zespołu maltretowania dziecka (w tym zaniedbań zdrowotnych i higienicznych) oraz zamieszczenie w jego dokumentacji medycznej (historii zdrowia i choroby) wpisu o symptomach przemocy wraz z informacjami uzyskanymi od dziecka i rodzica/opiekuna.
- Wystawienie, na prośbę zgłaszającego przemoc wobec dziecka rodzica/opiekuna, zaświadczenia lekarskiego o doznanych obrażeniach, poinformowanie o możliwościach, miejscach i warunkach wystawienia obdukcji.
- Zawiadomienie sądu rodzinnego i nieletnich o nieprawidłowej sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka, zaś w przypadku śladów i objawów wskazujących na popełnienie przestępstwa – zawiadomienie prokuratury.
- Interwencje podejmowane we współpracy z policją, przewożenie karetką medyczną w obecności lekarza dzieci do 3. roku życia, których życie lub zdrowie jest zagrożone, w zależności od stanu dziecka – do szpitala lub rodzinnego pogotowia opiekuńczego (ewentualnie domu małego dziecka).
- Zatrzymanie dziecka w szpitalu nawet bez wskazań klinicznych, gdy istnieje ryzyko jego krzywdzenia po powrocie do domu oraz niezwłoczne powiadomienie o tym sądu rodzinnego i nieletnich.
- W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka – wezwanie policji.
- Udzielenie pomocy medycznej, w tym psychologicznej oraz psychiatrycznej, dzieciom i rodzicom/opiekunom.
- W razie konieczności – powiadomienie ośrodka pomocy społecznej o sytuacji dziecka.

Sąd rodzinny i nieletnich:

- Rozstrzygnięcie – w sytuacji istotnej różnicy poglądów pomiędzy rodzicami – na temat opieki nad dzieckiem (sposobu jego leczenia, kształcenia, miejsca pobytu).
- Ograniczenie władzy rodzicielskiej poprzez: zobowiązanie rodziców, jak też dziecka do określonego postępowania; określenie, jakich czynności rodzice nie mogą podjąć bez wcześniejszego zezwolenia sądu; poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora; skierowanie dziecka do placówki sprawującej częściową pieczę nad nim; zarządzenie umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, z możliwością ograniczenia kontaktów z rodzicem krzywdzącym; ustanowienie miejsca pobytu dziecka przy rodzicu niekrzywdzącym i ustalenie kontaktów z dzieckiem drugiego rodzica.
- Zawieszenie władzy rodzicielskiej, kiedy przyczyna jest niezawiniona i przemijająca (np. dziecko czasowo pozostaje pod opieką dziadków i wymaga pilnego zabiegu operacyjnego).
- Pozbawienie władzy rodzicielskiej w sytuacji długotrwałej przeszkody (np. orzeczenia wobec rodzica wieloletniej kary pobawienia wolności), nadużycia władzy rodzicielskiej (np. w przypadku stosowania drastycznych form przemocy, uczenia zachowań przestępczych) lub rażącego zaniedbania (np. pozbawianie opieki i narażanie dziecka na utratę zdrowia lub życia).
- Orzeczenie alimentów dla dziecka.
- Prowadzenie tzw. kuratorskich ośrodków pracy z dziećmi i młodzieżą z rodzin podlegających nadzorowi.

Policja

W ramach służb patrolowych:

- Interweniowanie w celu zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy, poprzez m.in. zatrzymanie sprawcy w policyjnej izbie zatrzymań, gdy zagraża on życiu lub zdrowiu członków swojej rodziny (w tym dzieciom), wskazanie i w miarę możliwości dowiezienie ofiar przemocy do schroniska lub hostelu wówczas, gdy nie ma możliwości izolowania sprawcy (bo np. uciekł z miejsca zdarzenia), a ofiary nadal odczuwają zagrożenie;
- W przypadku zagrożenia życia lub zdrowia dziecka – natychmiastowe przewiezienie dzieci w wieku 3–13 lat radiowozem policyjnym do pogotowia opiekuńczego lub placówki interwencyjnej, a w przypadku dzieci do 3. roku życia – wezwanie karetki pogotowia.
- Wypełnienie Niebieskiej Karty – policyjnej notatki urzędowej opisującej zdarzenie przemocy domowej i podjęte czynności.

- Poinformowanie dorosłych poszkodowanych, pod których opieką jest dziecko, o ich prawach, w tym do złożenia zawiadomienia o przestępstwie, o ich możliwościach uzyskania dalszej pomocy i konkretnych miejscach, gdzie zostanie im udzielona.

W ramach zadań dzielnicowego:

- Po każdej interwencji w związku z przemocą domową – nawiązanie przez dzielnicowego, w ciągu 7 dni od otrzymania Niebieskiej Karty, kontaktu z rodziną w celu rozeznania sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i zorientowanie się w ich potrzebach.
- Systematyczne wizyty dzielnicowego sprawdzające zachowania sprawcy i stan bezpieczeństwa jego domowników.
- Gromadzenie wszelkiej dokumentacji dotyczącej każdej interwencji (w tym Niebieskich Kart) oraz kolejnych działań podjętych po interwencji (m.in. dotyczących kontaktu z rodziną, w której wystąpiła przemoc, zawiadomienia sekcji ds. nieletnich i patologii o sytuacji dzieci).
- Podejmowanie przez dzielnicowego działań prewencyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie.
- Współpraca z innymi lokalnymi służbami pomagającymi rodzinie w związku z przemocą domową.
- W przypadku przypuszczenia popełnienia przestępstwa – podjęcie decyzji co do potrzeby przeprowadzenia postępowania sprawdzającego.
- W sytuacji uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa – podjęcie decyzji o potrzebie wszczęcia postępowania przygotowawczego.
- Prowadzenie sprawy, tzw. teczki zagadnieniowej „Przemoc domowa” dotyczącej rodziny dziecka dotąd, dopóki z posiadanej dokumentacji i uzyskanych informacji nie wynika, że przemoc w rodzinie już nie występuje.
- W ramach pionu dochodzeniowo-śledczego: wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa; zabezpieczenie miejsca zdarzenia, śladów i dowodów popełnionego przestępstwa, ustalenie świadków i ich przesłuchiwanie.

PROCEDURA REAGOWANIA W PRZYPADKU BEZPRAWNEGO UŻYCIA CUDZEGO WIZERUNKU W SIECI ORAZ ŁAMANIA PRAWA AUTORSKIEGO

Uczniowie bardzo często udostępniają zarówno swoje zdjęcia, jak i zdjęcia kolegów w mediach społecznościowych bez uzyskania ich zgody, w myśl zasady, że skoro kolega nie pyta, czy może udostępnić moje zdjęcie, to ja również nie będę o to pytał. Problem może pojawić się w sytuacji upublicznienia zdjęcia/filmu ukazującego kolegę lub koleżankę w sposób prześmiewczy i poniżający. Należy pamiętać, że opublikowanie czyjś zdjęcie bez zgody tej osoby może skutkować odpowiedzialnością cywilną i karną osoby, która takiej publikacji się dopuściła. Dlatego należy pamiętać o wcześniejszym uzyskaniu zgody osoby, której wizerunek ma zostać opublikowany.

1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Należy zebrać informacje przede wszystkim o:

- osobie dokonującej zgłoszenia – czy jest do tego uprawniona, tj. czy to jej wizerunek lub wizerunek osoby, która jest pod jej władzą rodzicielską, został naruszony bezprawnym działaniem,
- okolicznościach zdarzenia,
- możliwych dowodach, np. zrzut ekranu dokumentujący bezprawne użycie wizerunku.

2. Identyfikacja sprawcy/sprawców

Dochodzenie naruszeń dóbr osobistych, w tym wizerunku, jest co do zasady działaniem podejmowanym z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami. Natomiast w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo mogą być zaangażowane organy ścigania.

3. Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/spoza szkoły

- Decyzja o dalszych krokach prawnych w sprawach o naruszenie dóbr osobistych, w tym wizerunku, należy do osoby, której wizerunek został bezprawnie użyty w internecie.
- Szkoła, oprócz realizacji zapisów podstawy programowej związanych z prawem autorskim, może na lekcjach wychowawczych proponować aktywności, których celem będzie wprowadzenie uczniów w tematykę związaną z bezpiecznym i przemyślanym udostępnianiem wizerunku w internecie, w tym przede wszystkim w mediach społecznościowych. Działania prewencyjne mogą zapobiec podobnym zdarzeniom w przyszłości.
- Decyzja o dalszych krokach prawnych w sprawach o naruszenie dóbr osobistych, w tym wizerunku, należy do uprawnionego. Szkoła może zaangażować się w spór, jeśli dotyczy to sytuacji, w której bezprawnego użycia wizerunku dopuścił się uczeń wobec drugiego ucznia, np. w charakterze mediatora pomiędzy stronami w celu uniknięcia procesu sądowego.

4. Działania wobec ofiar zdarzenia

Ofiarę zdarzenia, w szczególności jeśli wizerunek został bezprawnie użyty w sposób prześmiewczy i poniżający, należy objąć opieką psychologa lub pedagoga szkolnego.

5. Działania wobec świadków

W przypadku gdy więcej osób wiedziało o bezprawnym użyciu wizerunku w sposób prześmiewczy lub poniżający, należy przeprowadzić z nimi rozmowy wychowawcze mające na celu uzmysłowienie im problemu i ukształtowanie w nich postawy sprzeciwu wobec podobnych działań.

ŁAMANIE PRAWA AUTORSKIEGO

1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich, jest użycie przez jej pracowników bądź uczniów, poza zakresem dozwolonego użytku, materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły. W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego – dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym. Szkoła powinna na każdym etapie skupić się na swojej roli edukacyjno-wychowawczej poprzez realizację podstawy programowej w tym zakresie oraz

organizację pogadanek na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.

Należy zebrać informacje przede wszystkim o:

- osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.),
- wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku).

2. Identyfikacja sprawcy/sprawców

- Dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest co do zasady z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być policja i prokuratura.
- Szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich obowiązkach ani też wkraczać w ich kompetencje. Powinna natomiast skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując okoliczność zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom (a być może i wszystkim uczniom, nauczycielom i opiekunom) wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje konkretne kwestie.

3. Działania wobec ofiar zdarzenia

- Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń, należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub kompromisowe zakończenie powstałego sporu, np. w przypadku gdy ofiarą jest osoba ze szkoły, autorytet szkoły może pomóc w skłonieniu sprawcy do zaprzestania naruszeń.
- Z kolei w przypadku gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.

PROCEDURA REAGOWANIA W PRZYPADKU NARUSZENIA PRYWATNOŚCI DOTYCZĄCEGO NIEODPOWIEDNIEGO BĄDŹ NIEZGODNEGO Z PRAWEM WYKORZYSTANIA DANYCH OSOBOWYCH LUB WIZERUNKU DZIECKA

Zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności dziecka poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka. Należy zwrócić uwagę na to, że podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź fotomontażu), szantażowania (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających reputację ofiary), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary). Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.

1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

- Gdy sprawcą jest uczeń – kolega ofiary ze szkoły czy klasy – uczniowie lub rodzice powinni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą lub osobą odpowiedzialną za koordynację działań związanych z bezpieczeństwem cyfrowym na terenie szkoły. W przypadku gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice powinni skontaktować się bezpośrednio z policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem karnym ściganie następuje wówczas na wniosek pokrzywdzonego).
- Istotne dla ścigania sprawcy jest uzyskanie dowodów potwierdzających, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej.
- W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu oraz adres strony, na której udostępniony został wizerunek dziecka, konwersacja w komunikatorze, SMS).
- Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności. W działaniu tym powinna wspierać ucznia osoba dorosła.
- Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary bądź w innych celach niezgodnych z prawem, należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie.
- Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody, musi odbywać się za zgodą policji (o ile została powiadomiona). Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów online lub dokonania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia. O czynach niezgodnych z prawem należy powiadomić policję.

2. Identyfikacja sprawcy/sprawców

- W przypadku gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz potwierdzają, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej, należy je zabezpieczyć i przekazać policji.
- W przypadku gdy trudno to ustalić, identyfikacji powinna dokonać policja.
- W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo-profilaktycznych uzgodnionych z rodzicami.

3. Działania wobec ofiar zdarzenia

- Nieletnią ofiarę incydentu należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – opieką psychologiczno-pedagogiczną (jeśli jest taka potrzeba) i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym).
- Jeśli kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego imienia ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła powinna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.
- W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

4. Działania wobec świadków

- Gdy kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego imienia ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze zwracające uwagę na negatywną ocenę narażania na uszczerbek wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi – oraz odpowiedzialność prawną.

5. Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/spoza szkoły

- Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinno być zadośćuczynienie osobie poszkodowanej.
- Celem tych działań powinno być nie tylko nabycie przez ucznia odpowiedniej wiedzy na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na prezentującą szacunek wobec cudzego wizerunku i prywatności. Działania takie szkoła powinna podjąć niezależnie od powiadomienia policji/sądu rodzinnego.
- Dyrekcja szkoły powinna podjąć decyzję w sprawie powiadomienia o incydencie policji, biorąc pod uwagę rodzaj czynu oraz wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu, opinie wychowawcy i pedagoga. Dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej radcy prawnego.
- Gdy naruszenie prywatności czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice ucznia powinni o tym powiadomić policję.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA PRZEZ SZKOŁY W PRZYPADKU UJAWNIENIA ZDARZEŃ O CHARAKTERZE CYBERPRZEMOCY

Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc, może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice lub inni uczniowie – świadkowie zdarzenia, nauczyciele. Niezależnie od tego, kto zgłasza przypadek cyberprzemocy, procedura interwencyjna powinna obejmować:

- udzielenie wsparcia ofierze przemocy,
- zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia,
- wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

1. Działania wobec zdarzenia

Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia

- Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora.
- Pedagog szkolny i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie.
- Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
- Warto zadbać o udział nauczyciela informatyki w procedurze interwencyjnej, szczególnie na etapie zabezpieczania dowodów i ustalania tożsamości sprawcy cyberprzemocy.
- Ze względu na potencjalne bardzo negatywne skutki cyberprzemocy dla ofiary, należy dążyć do jak najszybszego przerwania aktu.

Zebranie i zabezpieczenie dowodów

- Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.) lub adres strony WWW, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.
- Takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog szkolny, rodzice, a wreszcie policja, jeśli doszło do złamania prawa.
- Na etapie zabezpieczania dowodów cyberprzemocy i identyfikacji sprawcy warto korzystać z pomocy nauczyciela informatyki.

Jak zarejestrować dowody cyberprzemocy?

- Zachowywanie wiadomości. W przypadku przemocy przy użyciu telefonu komórkowego ważne jest, by nie usuwać SMS-ów, MMS-ów, historii połączeń, które wskazują na jej wystąpienie. W przypadku przemocy w internecie również, jeśli to możliwe, warto zachować treści, które na nią wskazują. W niektórych sytuacjach, gdy krzywdzące kogoś treści są opublikowane w miejscu widocznym dla wielu osób (np. komentarze pod zdjęciami w serwisie społecznościowym, wpisy na forum klasowym), konieczne jest ich usunięcie. Wówczas przed usunięciem tych treści należy je zabezpieczyć.
- Wykonanie screenów (zrzut całego ekranu). Dobrym sposobem na zabezpieczenie dowodów jest wykonanie tzw. screena. Screen jest czymś w rodzaju zdjęcia tego, co aktualnie widać na monitorze komputera. Aby go wykonać, należy nacisnąć klawisz Print Screen (pozornie nic się nie dzieje), a następnie otworzyć dokument typu Word lub Paint i wybrać opcję: wklej. Dokument ze screenami należy zapisać na dysku komputera.
- Archiwizowanie treści rozmów. Korzystając z komunikatorów i czatów, warto uruchomić autoarchiwizację – opcję automatycznego zapisywania wszystkich prowadzonych przez użytkownika

rozmów. Umożliwia ona śledzenie historii poszczególnych kontaktów, a także prosty i szybki dostęp do określonych zapisów. Jeśli dany komunikator lub czat nie ma funkcji archiwizacji wiadomości, warto wówczas kopiować treści rozmów i zapisywać je w dowolnym edytorze tekstu.

- Wykonanie zrzutu animacji ekranu. Innym sposobem na dokumentowanie tego, co dzieje się w internecie, jest korzystanie z programów do tzw. zrzutów z ekranu. Przy pomocy tego typu oprogramowania można dokonywać zapisu obrazu widocznego na monitorze. Zapis ten przypomina ostatecznie film przedstawiający wszystkie wykonywane czynności (prowadzone rozmowy, przeglądane strony itd.). Warto upewnić się, że oprogramowanie, z którego korzystamy, jest legalne.
- Wydruk. Dowodem przemocy w sieci może być również wydruk witryny internetowej, na której opublikowane są określone treści. Przy wykonywaniu wydruków należy zwrócić uwagę na to, by obejmowały one całe okno witryny – łącznie z paskiem tytułowym i znajdującym się na nim adresem strony. Wydruki stron warto opisać, podając dokładną godzinę ich wykonania.
- Zapis rozmów. Aby zabezpieczyć treści prowadzonych przy użyciu internetu rozmów lub innych dowodów w formie tekstu, można skopiować je z danego miejsca w internecie i zapisać w dowolnym edytorze, np. w Wordzie. W tej postaci zapisany plik należy zachować na dysku komputera. Korzystając z tej formy zachowywania dowodów, należy pamiętać, by w kopiowanym tekście nie dokonywać żadnych zmian. Ważne jest, by dokumentowany tekst był kompletny i zawierał wszystkie wypowiedzi, np. rozmowy na czacie. W przypadku tego typu zabezpieczania dowodów należy skopiować i zachować link do strony, na której treści te się znalazły.

Identyfikacja sprawcy/sprawców

Identyfikacja sprawcy cyberprzemocy jest niezwykle istotna i warunkuje dalsze postępowanie placówki.

- Wielu sprawców cyberprzemocy posługuje się „skradzioną tożsamością”, wykorzystując telefony innych uczniów, profile w serwisach społecznościowych, ich konta pocztowe itp. do wysyłania wiadomości bądź zamieszczania krzywdzących materiałów. Trudności z wykryciem „cyberagresora” mogą pojawić się również w sytuacji, gdy materiał przesyłany jest między telefonami komórkowymi drogą bezprzewodową lub wiadomości tekstowe na telefon wysyłane są z bramki internetowej.
- Jak pokazuje praktyka, w większości przypadków identyfikacja agresora nie jest zbyt trudna. Ofiary cyberprzemocy często potrafią wskazać sprawcę, którym najczęściej okazuje się kolega ze szkoły, bądź przynajmniej mają przypuszczenie, kto może nim być.
- Gdy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów.
- W przypadku gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić, należy bezwzględnie skontaktować się z policją.

Co może pomóc w identyfikacji sprawcy?

- Świadczenie. Inni uczniowie odwiedzający „obraźliwe” strony mogą posiadać informacje na temat ich autora, mogą też zidentyfikować numer telefonu komórkowego sprawcy, jeśli nie jest on zastrzeżony.
- Kontakt z dostawcą usługi internetowej. Może on nie tylko zablokować konto agresora lub usunąć szkodliwe treści, ale także podać dane sprawcy cyberprzemocy. Dane takie nie mogą być jednak udostępniane osobom prywatnym. Aby je pozyskać, konieczny jest kontakt z policją.
- Kontakt z operatorem sieci komórkowej w przypadku, gdy numer telefonu sprawcy jest zastrzeżony. Może on podjąć kroki w kierunku ustalenia sprawcy, jeśli otrzyma dane o dacie i godzinie rozmowy. Również w tym przypadku operator może udostępnić te dane tylko policji.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia

Działania wobec ofiary cyberprzemocy

- Wsparcie psychiczne. Podobnie jak w przypadku innych form przemocy, ofiara cyberprzemocy potrzebuje pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych. Musi także wiedzieć, że szkoła podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu. Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy:

- zapewnij go, że dobrze zrobił, mówiąc ci o tym, co się stało,
 - powiedz, że widzisz i rozumiesz, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało,
 - powiedz mu, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego,
 - zapewnij go, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i że postarasz się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne,
 - bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.
- Porada. Uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania. Poradz uczniowi, aby:
 - nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na maile, telefony itp.,
 - nie kasował dowodów: e-maili, SMS-ów, MMS-ów, zdjęć, filmów i przedstawił je tobie lub innej osobie dorosłej,
 - zastanowił się nad zmianą swoich danych kontaktowych w komunikatorach, zmianą adresu e-mail, numeru telefonu komórkowego itp.,
 - jeśli korzysta z komunikatora, by ustawił go tak, żeby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim połączyć.
 - Monitoring. Po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia, sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy. Rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane, proponują rodzicom i dziecku pomoc specjalisty (psychologa, pedagoga).

Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie

Profesjonalną opieką należy otoczyć także świadków zdarzenia uczestniczących w ustalaniu przebiegu zajścia. Osoby podejmujące działania interwencyjne muszą mieć świadomość skutków, jakie działania te niosą nie tylko dla ofiar, ale i świadków zdarzeń.

- Ważne jest, by w wyniku interwencji nie narazić ich na zemstę i groźby ze strony sprawcy. Osoba, której uczeń zaufał, informując o jakimkolwiek akcie przemocy, a więc także cyberprzemocy, ma obowiązek postępować tak, by swoim zachowaniem i działaniem nie narazić świadka zgłaszającego problem.
- Postępowanie interwencyjne wymaga od wyjaśniającego sprawę dyskrecji i poufnego postępowania. Występowaniu w roli świadka często towarzyszą dramatyczne przeżycia – uczniowie boją się, że sami również mogą stać się obiektem prześladowań, obawiają się etykiety „donosiciela”. Pedagog powinien wzbudzić swoim zachowaniem zaufanie i poczucie bezpieczeństwa u takiego ucznia oraz wykazać dla niego zrozumienie i empatię.
- Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą jako metody wyjaśniania sprawy czy ostentacyjne wywoływanie go z lekcji celem złożenia zeznań, ze względu na bezpieczeństwo i nienarażanie go na odwet ze strony agresora. Niezadbanie o tego rodzaju podstawowe zasady bezpieczeństwa może sprawić, że następnym razem uczeń nie podejmie działań na rzecz obrony słabszych i pokrzywdzonych i nie zgłosi zagrażającego zdarzenia.

Jak zachować się wobec świadka zgłaszającego cyberprzemoc?

- Powiedz, że dobrze zrobił, zgłaszając fakt przemocy.
- Powiedz, że wymagało to od niego wiele odwagi.
- Zapewnij o swojej dyskrecji.
- Nie ujawniaj jego danych, jeśli nie jest to konieczne (np. gdy sprawa została zgłoszona na policję).
- Pod żadnym pozorem nie konfrontuj go ze sprawcą.
- Zadbaj o jego bezpieczeństwo, nie upubliczniając jego udziału w sprawie.

Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny pełniący w szkole rolę koordynatora działań wychowawczych wobec uczniów wymagających szczególnej uwagi powinien podjąć dalsze działania.

- Rozmowa z uczniem sprawcą przemocy o jego zachowaniu:
 - celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej,
 - sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy,
 - należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane,
 - sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów,
 - ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy,
 - jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy,
 - nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.
- Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:
 - rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka.
- Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:
 - praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, zmiany postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii,
 - jeśli szkoła posiada odpowiednie warunki, pomoc psychologiczna może być udzielona sprawcy na terenie szkoły,
 - w uzasadnionym przypadku można w toku interwencji zaproponować uczniowi (za zgodą rodziców) skierowanie do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym.

3. Sporządzenie dokumentacji z zajścia

- Pedagog szkolny jest zobowiązany do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń.
- Jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy), powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
- Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis itp.).

4. Obowiązki szkoły w zakresie współpracy z policją i sądem rodzinnym

Cyberprzemoc może wypełniać znamiona różnych przestępstw, ale są one ścigane na wniosek pokrzywdzonego. W przypadku gdy rodzice/opiekunowie prawni zdecydują się na zgłoszenie sprawy do policji, szkoła może służyć wsparciem, np. kontaktując rodziców z odpowiednią jednostką.

Placówka oświatowa powinna powiadomić sąd rodzinny w sytuacjach, gdy pomimo zastosowanej procedury i dostępnych środków wychowawczych sprawca – uczeń szkoły kontynuuje działania naruszające bezpieczeństwo, dodatkowo – gdy rodzice/opiekunowie prawni odmawiają współpracy z placówką oraz szczególnie w sytuacji, gdy placówce oświatowej znane są inne przejawy demoralizacji.

DOKUMENTACJA PROCEDURY INTERWENCYJNEJ

Data:

1. Sposób zgłoszenia:

- pośredni
- bezpośredni

.....
.....
..... (możliwość szczegółowego opisu)

2. Data przyjęcia zgłoszenia:

3. Osoby uczestniczące:

.....
.....

4. Opis przebiegu zdarzenia:

.....
.....
.....

5. Zabezpieczone dowody:

.....
.....

6. Zastosowane środki wychowawcze, dyscyplinarne, rekomendacje:

.....
.....
.....

7. Plan monitoringu zdarzenia:

.....
.....
.....

Załączniki

Przykładowe załączniki:

1. Notatki z rozmów z uczestnikami zdarzenia.
2. Zrzuty ekranu z dn. ...
3. Treść korespondencji SMS/e-mail.
4. Kopia wniosków/zgłoszeń do sądu rodzinnego/policji.

Opracowanie dokumentacji – zespół w składzie:

.....
.....
.....
.....

PROCEDURA ZAPOBIEGANIA I PRZECIWDZIAŁANIA CYBERPRZEMOCY WŚRÓD UCZNIÓW W PRZYPADKU DOSTĘPU DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH, NIELEGALNYCH

1. Ujawnienie przypadku pojawienia się szkodliwych treści w szkole. Informacja o kontakcie uczniów ze szkodliwymi treściami może dotrzeć do nauczyciela/pedagoga z różnych źródeł: od samych uczniów, ich rodziców lub innych nauczycieli.
2. Ustalenie okoliczności zdarzenia.
3. Poinformowanie o fakcie rozpowszechniania szkodliwych treści wychowawcy klasy, pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora.
4. Zabezpieczenie dowodów. Zebranie informacji na temat szkodliwych treści, miejsca ich wystąpienia oraz ewentualnych sprawców. Wydrukowanie i zapisanie w formie zrzutów ekranu wszystkich dowodów rozpowszechniania niewskazanych obrazów w sieci; zachowanie SMS-ów. Jeśli treści są nielegalne, nieodpowiednio zabezpieczone lub niezgodne z regulaminem danej strony – kontakt z administratorem strony.
5. Ustalenie okoliczności zdarzenia: identyfikacja sprawcy zdarzenia (osoby, która rozpowszechniała szkodliwe treści), ustalenie, kim są świadkowie zdarzenia.
6. Klasyfikacja szkodliwych treści: pornograficzne, promujące nienawiść, rasizm, ksenofobię, przemoc, promujące zachowania antyspołeczne lub autodestrukcyjne, psychomanipulacja.
7. Współpraca z pracownikiem/nauczycielem zarządzającym dostępem do sieci w szkole. Pomoc w zabezpieczeniu dowodów, konfiguracji zabezpieczeń sieci szkolnej blokujących dostęp do szkodliwych materiałów.
8. Diagnoza potrzeb i działania wobec uczniów zaangażowanych w rozpowszechnianie szkodliwych treści (edukacja, warsztaty z grupą/klasą lub rozmowa na temat treści, jeżeli np. mają negatywny wpływ na rozwój poznawczy, emocjonalny i są np. psychomanipulacją).
9. Zdecydowany komunikat ze strony szkoły, że takie materiały nie są w szkole akceptowane.
10. Działania wobec sprawcy i osób uczestniczących. Ustalenie okoliczności zdarzenia, rozmowa/spotkanie uczniów z nauczycielem/pedagogiem na temat przesyłanych treści (jakie emocje budzi prezentowany materiał, do jakich działań ich zachęca i jak wpływa na wyobrażenia na temat otaczającego świata), omówienie konsekwencji zdarzenia dla osób mających kontakt ze szkodliwymi treściami, w tym też konsekwencji wynikających ze złamania regulaminu szkoły.
11. Rozmowa z uczestnikami zdarzenia (z każdym osobno). Jeżeli szkodliwe treści rozpowszechnia grupa uczniów, działania interwencyjne warto zacząć od lidera grupy.
12. Powiadomienie rodziców uczniów o wydarzeniu i zapoznanie, w miarę możliwości, z materiałem dowodowym. Poinformowanie rodziców o działaniach podjętych przez szkołę wobec ucznia i podjęcie współpracy z rodzicami w celu rozwiązania problemu.
13. Zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczestnikom zdarzenia.
14. Wsparcie informacyjne dotyczące możliwych działań wobec szkodliwych treści, informacja dotycząca formy ich zgłaszania do Dyżurnet.pl (punkt kontaktowy zajmujący się zwalczaniem nielegalnych treści w Internecie), zabezpieczania dowodów.
15. Podjęcie interwencji prawnej. Interwencja prawna przeprowadzana przez szkołę jest możliwa w przypadku naruszenia zakazu rozpowszechniania:
 - pornografii z udziałem małoletniego – art. 202 § 3 k.k.,
 - treści propagujących publicznie faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołujących do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych – art. 256 i art. 257 k.k.
15. Inne formy interwencji:
 - kontakt z administratorem/moderatorem w sytuacji, gdy treści są nielegalne, nieodpowiednio zabezpieczone lub niezgodne z regulaminem danej strony.
16. Dokumentacja zgłoszenia.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKACH ZABURZEŃ EMOCJONALNYCH UCZNIÓW

1. W każdym przypadku podejrzenia występowania u ucznia objawów świadczących o problemach emocjonalnych, charakteryzujących się nienaturalną zmianą zachowania, nauczyciel lub pracownik szkoły zachęca ucznia do spotkania z pedagogiem/psychologiem, ponadto zgłasza ten fakt do wychowawcy i pedagoga/psychologa.
2. Pedagog/psycholog prowadzi dokumentację ucznia z zaburzeniami emocjonalnymi, w której zawiera wszelkie informacje na temat zaistniałej sytuacji i podejmowanych wobec ucznia działań wspierających. Następnie informuje o sytuacji rodzica ucznia niepełnoletniego.
3. Pedagog/psycholog wspólnie z wychowawcami, nauczycielami opracowuje plan działań określający konkretne sposoby wspierania ucznia.
4. Wychowawca informuje pedagoga/psychologa raz w miesiącu o sytuacji szkolnej ucznia, u którego zaobserwowano zaburzenia emocjonalne.
5. W przypadku sytuacji charakteryzujących się nagłym kryzysem emocjonalnym należy podjąć następującą procedurę:
 - W przypadku gdy nauczyciel/wychowawca/pracownik szkoły zauważy ucznia, którego zachowanie wskazuje na wystąpienie kryzysu emocjonalnego, powinien niezwłocznie powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły oraz pedagoga szkolnego/psychologa.
 - Uczeń powinien zostać zabrany w miejsce odosobnienia przez wskazaną przez wychowawcę/dyrektora/pedagoga/psychologa osobę i pozostać pod jej nadzorem do momentu przybycia rodziców/służb ratowniczych. Towarzyszenie osobie, która doznaje tak silnego stanu emocjonalnego, daje pozytywne efekty.
 - Nie zaleca się, by osoba towarzysząca przekonywała ucznia, że nic groźnego się nie dzieje, bo to nie umniejsza emocji, jakie przeżywa jednostka.

Rekomendowane działania:

- Pedagog/wychowawca przedstawia się i wyjaśnia swoją rolę polegającą na towarzyszeniu osobie potrzebującej pomocy do czasu uspokojenia lub dotarcia specjalistycznej pomocy, rodziców.
- Pyta o zgodę na to towarzyszenie, zapewnia, że będzie obecny tak długo, jak będzie potrzeba.
- Informuje o podjętych w ramach pomocy działaniach.
- Osoba towarzysząca zachowuje spokój, opanowanie i cierpliwość, mówi spokojnie, jest empatyczna, nie daje się ponieść emocjom, utrzymuje kontakt wzrokowy, słucha, okazuje zrozumienie, proponuje techniki relaksacyjne, podejmuje rozmowę na temat emocji, jakie odczuwa uczeń, stara się ustalić, czy wcześniej takie sytuacje miały miejsce.

- Jeżeli stan ucznia wymaga interwencji medycznej, należy natychmiast wezwać służby ratownicze.
- Wychowawca/dyrektor/pedagog winien niezwłocznie wezwać do natychmiastowego stawienia się w szkole rodziców/opiekunów prawnych ucznia. Jeżeli rodzice nie stawiają się w szkole, a sytuacja tego wymaga, należy wezwać służby (pogotowie ratunkowe) i wspólnie z nimi zdecydować o dalszym losie ucznia.
- Wychowawca/dyrektor/pedagog szkolny winni ustalić wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ścieżkę dalszego postępowania celem udzielenia pomocy uczniowi w wyjściu z trudnej sytuacji. Warto wskazać instytucje i organizacje, które specjalizują się w tego typu problemach.

Jak rozpoznać zaburzenia u uczniów?

1. Zaburzenia lękowe charakteryzują się następującymi zachowaniami:

Zachowania występujące przy lęku separacyjnym	Zachowania występujące przy fobii szkolnej	Zachowania występujące przy fobii społecznej	Zachowania występujące przy zespole uogólnionego lęku
<p>Uczeń opuszcza często lekcje oraz spóźnia się do szkoły.</p> <p>Jeżeli jest obecny, robi wszystko, by opuścić szkołę, np. przez symulowanie złego samopoczucia.</p> <p>Ma problemy z nawiązywaniem relacji z kolegami/koleżankami.</p> <p>Dąży do tego, by rodzic był obecny podczas zajęć.</p> <p>Unika wychodzenia z domu po lekcjach, nie chce spotykać się z rówieśnikami.</p> <p>Kiedy dochodzi do rozstania z rodzicami, często dziecko boi się o ich życie i zdrowie, wyobraża sobie grożące im niebezpieczeństwa, dlatego unika momentu, kiedy musi zostać odseparowany</p>	<p>Uczeń wywiera nacisk na rodzicach celem uniknięcia wyjścia do szkoły.</p> <p>Może też symulować złe samopoczucie lub chorobę.</p> <p>Unika wyjazdów klasowych, a także niechętnie uczestniczy w życiu szkoły i klasy.</p> <p>Interesuje się swoją edukacją, lecz ograniczenie stanowi lęk przed uczestnictwem w zajęciach w szkole</p>	<p>Uczeń ogranicza relacje z otoczeniem, na przerwach często siedzi w samotności.</p> <p>Nie lubi być w centrum zainteresowania, dlatego unika wystąpień publicznych, w tym odpowiedzi ustnych.</p> <p>Kiedy jest pytany, zachowuje się niepewnie, mówi cicho.</p> <p>Przez otoczenie odbierany jest jako osoba nieśmiała i małomówna.</p> <p>Unika podejmowania inicjatyw społecznych, aktywności, w grupie trzyma się z boku</p>	<p>Dziecko często przejawia zaburzenia związane ze snem, a także występuje u niego nieuzasadnione obawy.</p> <p>Może być przemęczone, przejawiać różnorodne objawy somatyczne.</p> <p>Nadmiernie martwi się swoim stanem zdrowia, a także przejawia wysoki poziom lęku, nad którym nie jest w stanie zapanować.</p> <p>Przejawia wizje katastrofalne, stale martwiąc się o przyszłość swoją i swojej rodziny.</p> <p>Unika nawiązywania relacji społecznych</p>

Dodatkowo mogą wystąpić ataki paniki, które pojawiają się nagle, towarzyszy im uczucie przerażenia i objawy somatyczne: bóle w klatce piersiowej, palpitacje serca, spłycenie oddechu, zawroty głowy, dolegliwości w okolicy brzucha, wzmożona męczliwość, drżenie ciała, rąk, problemy z koncentracją, nudności, wymioty, wzmożone napięcie mięśniowe, pocenie się.

2. Zaburzenia obsesyjno-kompulsywne

Objawy według DSM-5:

Według Amerykańskiej Klasyfikacji Zaburzeń Psychiczych (DSM) OCD umiejscowione jest w nowym rozdziale „Zaburzenia obsesyjno-kompulsyjne i podobne”, co odróżnia je od klasyfikacji DSM-4, według której zaburzenie to było umiejscowione wśród zaburzeń lękowych. Podejście takie może być dobrym tropem przy diagnozie, ze względu na występujące w tym zaburzeniu duże nasilenie lęku.

W klasyfikacji DSM-5 rozróżnia się objawy tworzące zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne, do których zaliczyć należy:

Kryterium A:

- występowanie obsesji (myśli natrętnych),
- kompulsji (czynności natrętnych),
- występowanie jednocześnie obsesji i kompulsji.

Obsesje, które definiowane są jako myśli nawracające i utrwalone, impulsy lub wyobrażenia, w jakimś czasie występowania owego zakłócenia przeżywane są jako natrętne lub nieodpowiednie i u większości osób powodują pojawienie się silnego lęku lub cierpienia. Często u osób, które doświadczają obsesji, występuje próba tłumienia ich lub ignorowania, często za pomocą innych myśli lub czynności.

Kompulsje definiowane są jako zachowania powtarzalne (sprzątanie, mycie rąk) bądź czynności umysłowe (powtarzanie słów, modlitwy, liczenie) charakteryzujące się odczuwaniem przymusu w stosunku do ich wykonywania w reakcji na obsesję lub w myśl stosowania się do reguł, które muszą być realizowane. Celem wykonywania zachowań lub myśli kompulsywnych jest zmniejszenie uczucia niepokoju bądź zapobieganie zdarzeniom lub sytuacjom, które budzą lęk. W rzeczywistości zachowania te lub myśli nie wiążą się z tym, co mają neutralizować, są natomiast wyraźnie nadmierne.

Kryterium B:

- obsesje lub kompulsje zajmują sporo czasu (ponad godzinę dziennie),
- powodują cierpienie lub upośledzenie funkcjonowania w sferze społecznej czy szkolnej.

Diagnostując występowanie zaburzeń obsesyjno-kompulsyjnych, należy określić, czy uczeń:

- jest z dobrym wglądem, co oznacza, że treść obsesji jest przez niego interpretowana jako zdecydowanie lub prawdopodobnie nieprawdziwa,
- jest ze słabym wglądem, czyli treść obsesji jest postrzegana jako prawdopodobnie prawdziwa.

3. Nerwice

Objawy w obszarze psychicznym: wzmożony lęk, niepokój, poczucie zagrożenia, bezsenność, zaburzenia, zakłócenia koncentracji uwagi, poczucie rozdrażnienia i dyskomfortu psychicznego, natrętne myśli, ruminacje, zaburzenia pamięci.

Objawy w obszarze fizycznym: drżenie rąk; bóle kręgosłupa, głowy, stawów i mięśni, wzmożone napięcie mięśni; duszność; hiperwentylacja; pocenie się, uczucie zimna, biegunka, częste oddawanie moczu, kołatanie serca, drżenie rąk, suchość w ustach, blednięcie, zaczerwienienie, słabe widzenie, jękanie się, tiki, niedosłyszenie,

4. Zaburzenia nastroju – depresja

Symptomy wewnętrzne	Symptomy występujące w zachowaniu	Objawy somatyczne
<ul style="list-style-type: none"> - smutek, - niepokój, - lęk, - niska samoocena, - poczucie beznadziei, - przygnębienie, - rozpacz, - brak wiary we własne możliwości, - poczucie winy, - drażliwość, - ciągłe wahania nastroju, - chwiejność emocjonalna, - myśli samobójcze, 	<ul style="list-style-type: none"> - obniżone reakcje emocjonalne, - obojętność, - niechęć do spędzania czasu wolnego z rówieśnikami, - wagary, - płaczliwość, - izolowanie się od otoczenia, - niewywiązywanie się z danych obietnic oraz obowiązków, - występowanie nieadekwatnej do 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmożona senność, - spadek energii, - częste bóle głowy, - częste bóle brzucha i biegunka, - bóle karku i kręgosłupa, - nieuzasadniona męczliwość, - zaburzenia łaknienia, - wysychanie błon śluzowych, - uczucie ucisku w klatce piersiowej, - moczenie nocne

<ul style="list-style-type: none"> – spowolnione tempo myślenia, – myślenie wpływające na powstanie negatywnego obrazu własnej osoby i rzeczywistości oraz pesymistycznej wizji przyszłości 	<p>sytuacji reakcji, np. śmiech w sytuacji wywołującej smutek lub płacz podczas zabawy,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zachowania impulsywne, – niechlujny wygląd, brak dbałości o higienę osobistą, – zachowania autoagresywne, – epizody ucieczek z domu, – nagłe wybuchy złości, pretensje do otoczenia 	
---	---	--

5. Zaburzenia psychotyczne

Okres objawów zwiastunowych: uczeń zaczyna opuszczać się w nauce, ma zaburzenia koncentracji uwagi, często bywa smutny lub rozdrażniony, izoluje się od kolegów. Można zaobserwować dużą zmianę w jego sposobie zachowania (np. nieoczekiwane, nieadekwatne do sytuacji odpowiedzi) i w wyglądzie (np. ubiór).

Okres jawnych objawów psychotycznych: u ucznia występują omamy, urojenia, manie prześladowcze, otępienie, niespójność myślenia, nieadekwatne reakcje emocjonalne. Uczeń widzi i słyszy rzeczy i osoby, których w rzeczywistości nie ma. Można zaobserwować, jak nasłuchuje, przygląda się, rozmawia z osobami, które nie istnieją. Jego wypowiedzi mogą być nielogiczne, mogą składać się z dziwnych słów, zdań. Uczeń może wpadać w skrajne nastroje.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WYSTĄPIENIA ATAKU PANIKI U DZIECKA Z FOBIA SZKOLNĄ

1. W przypadku gdy nauczyciel/wychowawca/pracownik szkoły zauważy ucznia, którego zachowanie wskazuje na atak paniki, powinien niezwłocznie powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły oraz pedagoga szkolnego/psychologa.

Fobia może ujawnić się w postaci nagłych i trudnych do przewidzenia ataków paniki. W tym stanie obserwuje się lęk o wysokim natężeniu połączony z objawami somatycznymi, takimi jak: przyspieszenie oddechu, uczucie duszności, dławienia, ucisk lub ból w klatce piersiowej, przyspieszenie akcja serca, zawroty głowy.

2. Uczeń powinien zostać zabrany w miejsce odosobnienia przez wskazaną przez wychowawcę/dyrektora/pedagoga/psychologa osobę i pozostać pod jej nadzorem do momentu przybycia rodziców/służb ratowniczych. Towarzyszenie osobie, która doznaje tak silnego stanu, daje pozytywne efekty.
3. Nie zaleca się, by osoba towarzysząca przekonywała ucznia, że nic groźnego się nie dzieje – to nie umniejsza emocji, jakie przeżywa jednostka.

Rekomendowane działania:

- Pedagog, wychowawca przedstawia się i wyjaśnia swoją rolę polegającą na towarzyszeniu osobie potrzebującej pomocy do czasu jej uspokojenia lub dotarcia specjalistycznej pomocy, rodziców.
- Pyta o zgodę na to towarzyszenie, zapewnia, że będzie obecny tak długo, jak będzie potrzeba.
- Informuje o podjętych w ramach pomocy działaniach.
- Osoba towarzysząca zachowuje spokój, opanowanie i cierpliwość, mówi spokojnie, jest empatyczna, nie daje się ponieść emocjom, utrzymuje kontakt wzrokowy, słucha, okazuje zrozumienie, proponuje techniki relaksacyjne, podejmuje rozmowę na temat emocji, jakie odczuwa uczeń, stara się ustalić, czy wcześniej takie sytuacje miały miejsce.

4. Jeżeli stan ucznia wymaga interwencji medycznej, należy natychmiast wezwać służby ratownicze.
5. Jeżeli uczeń jest w dobrym stanie i sytuacja jest stabilna, pedagog szkolny lub psycholog może przeprowadzić z uczniem rozmowę z zastosowaniem technik relaksacyjnych.
6. Wychowawca/dyrektor/pedagog winien niezwłocznie wezwać do natychmiastowego stawienia się w szkole rodziców/opiekunów prawnych ucznia. Jeżeli rodzice nie stawią się w szkole, a sytuacja tego wymaga, należy wezwać służby (pogotowie ratunkowe) i wspólnie z nimi zdecydować o dalszym losie ucznia.
7. Wychowawca/dyrektor/pedagog szkolny winni ustalić wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ścieżkę dalszego postępowania w celu udzielenia pomocy uczniowi w wyjściu z trudnej sytuacji. Warto wskazać instytucje i organizacje, które specjalizują się w tego typu problemach.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA Z UCZNIEM Z ZABURZENIAMI ODŻYWIANIA, W TYM ANOREKSJĄ I BULIMIĄ

Uczeń przejawia objawy jadłowstrętu psychicznego, brak diagnozy:

1. Jeżeli pracownik szkoły zauważy niepokojące objawy wymienione poniżej, mogące wskazywać na występowanie u ucznia zaburzeń odżywiania, powinien o nich niezwłocznie powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego.
2. Pedagog/psycholog szkolny informuje o sytuacji rodziców, przekazując szczegółowy opis tego, co zaobserwował lub co zaobserwowali inni.
3. Osoba przekazująca informacje stara się ustalić, czy rodzice również zauważają problem.
4. Rodzice/opiekunowie wspólnie z pedagogiem/psychologiem szkolnym ustalają strategię działań mających na celu wsparcie dla dziecka.

Uczeń ma rozpoznany jadłowstręt psychiczny i objęty jest opieką lekarską i terapią:

1. Pracownik szkoły otrzymuje informację, że u ucznia rozpoznane zostały zaburzenia w postaci jadłowstrętu psychicznego.
2. Nauczyciele uwzględniają stan zdrowia dziecka podczas formułowania wymagań edukacyjnych, które dostosowują do możliwości i potrzeb ucznia. Nie dopuszcza się zaniżania wymagań.
3. Pedagog/psycholog szkolny realizują działania wspierające ustalone wspólnie z rodzicami lub z terapeutą.
4. Pedagog/psycholog/wychowawca przekazują rodzicom informacje na temat aktywności dziecka na terenie szkoły, zachowaniu w czasie spożywania posiłków i bezpośrednio po nich (wymioty), zmianach nastroju, problemach w relacjach.
5. W przypadku wskazań medycznych uczeń zostaje zwolniony z aktywności fizycznej.
6. W przypadku nagłych stanów zagrażających zdrowiu lub życiu (np. omdlenia) pracownik szkoły wzywa pogotowie ratunkowe.
7. Gdy uczeń jest w trakcie hospitalizacji, wychowawca angażuje rówieśników do podtrzymywania kontaktu z uczniem.
8. Po powrocie ucznia do szkoły wychowawca zapewnia mu warunki do ponownej adaptacji oraz do nadrobienia materiału (pomoc koleżeńska, konsultacje, zajęcia dodatkowe, kserokopie notatek).
9. Pedagog/psycholog szkolny udziela bieżącej pomocy rodzicom i uczniowi, wspiera jego udział w różnych formach terapii.

Uczeń z żarłocznością psychiczną (bulimią) w szkole:

1. Pracownik szkoły otrzymuje informację, że u ucznia rozpoznane zostały zaburzenia w postaci bulimii.
2. Pracownik, rodzic lub uczeń przekazuje informacje pedagogowi/psychologowi szkolnemu.
3. W sytuacji kiedy rodzice nie wiedzą o problemach ucznia, pedagog/psycholog podejmuje z nimi rozmowę.
4. Pedagog, wychowawca i rodzice wspólnie ustalają plan wsparcia ucznia.
5. Wyznaczeni pracownicy szkoły zapewniają dziecku warunki do spożywania regularnych posiłków w szkole.
6. Pedagog/psycholog rozwija świadomość ucznia w zakresie rozpoznawania napadów bulimicznych i sposobów rozładowania napięcia w takich sytuacjach.
7. Gdy u dziecka wystąpią niepokojące dolegliwości, należy natychmiast zawiadomić rodziców. W sytuacji stanów nagłych zagrażających zdrowiu lub życiu informuje się rodziców i wzywa się pogotowie ratunkowe.
8. Gdy uczeń jest w trakcie hospitalizacji, wychowawca angażuje rówieśników do podtrzymywania kontaktu z uczniem.
9. Po powrocie ucznia do szkoły wychowawca zapewnia mu warunki do ponownej adaptacji oraz do nadrobienia materiału (pomoc koleżeńska, konsultacje, zajęcia dodatkowe, kserokopie notatek).

10. Pedagog/psycholog szkolny udziela bieżącej pomocy rodzicom i uczniowi, wspiera jego udział w różnych formach terapii.

Marta Kowalczyk wykazuje na następujące objawy zaburzeń występujących w bulimii w określonych obszarach:

1. Zaburzenia fizyczne:

- opuchlizna twarzy i policzków,
- obrzęk gruczołów ślinowych,
- zatrzymanie płynów w organizmie,
- spowolnienie i zaburzenie gospodarki elektrolitowej,
- arytmia pracy serca,
- zaburzenia jelitowe,
- bóle brzucha, wzdęcia, zaparcia,
- blizny na grzbietach dłoni,
- rany na przełyku,
- niski poziom cukru we krwi,
- osłabienie, ospałość, uczucie zmęczenia,
- zaburzenia w pracy nerek,
- bóle i zawroty głowy,
- omdlenia,
- ubytki w uzębieniu,
- trudności z utrzymaniem przez dłuższy czas pokarmu w żołądku.

2. Zaburzenia psychiczne:

- napięcie emocjonalne,
- niepokój,
- wahania nastrojów,
- drażliwość,
- nieustanne poczucie winy,
- zachowania obsesyjne, zwłaszcza w odniesieniu do jedzenia i ciężaru ciała,
- tendencje do uszkodzania własnego ciała,
- niska samoocena,
- depresja,
- myśli samobójcze,
- trudności w określeniu własnej tożsamości,
- uczucie wewnętrznej pustki.

3. Zaburzenia społeczne:

- konflikty z prawem na skutek kradzieży pieniędzy lub jedzenia,
- problemy finansowe,
- niemożność kontynuowania pracy lub nauki,
- unikanie kontaktów i spotkań towarzyskich,
- kłótnie rodzinne,
- trudności w kontaktach z rówieśnikami.

Zachowania, objawy mogące świadczyć o zaburzeniach odżywiania³:

- Spożywanie zbyt małych w stosunku do wieku ilości pożywienia.
- Odmowa jedzenia – w porze posiłków płacz, brak zainteresowania jedzeniem.
- Odruchy wymiotne, wymioty.
- Dziecko nie sygnalizuje głodu.
- Odmowa spożywania pokarmów urozmaiconych adekwatnie do wieku. Akceptuje jedynie ubogą dietę.

³ Jagielska G., *Dziecko z zaburzeniami odżywiania w szkole i przedszkolu*, ORE. Warszawa 2010.

- Lęk w porze posiłków, lęk przed połykaniem pokarmów stałych i/lub płynnych.
- Jedzenie posiłków w porach innych niż pozostali domownicy, np. bardzo wcześnie rano lub późno wieczorem.
- Zbyt wolny rozwój fizyczny (przyrosty wagi i wzrostu) przy braku przyczyn medycznych.
- Nadmierna koncentracja na sylwetce, figurze, masie ciała, częste kontrolowanie wagi i mierzenie obwodów (np. talii, uda).
- Wyrażanie niezadowolenia ze swojej sylwetki, mimo szczupłego wyglądu. Uzależnianie samooceny w znacznej mierze od figury i masy ciała.
- Podejmowanie odchudzania, mimo że dziecko (nastolatek) jest i było szczupłe, lub kontynuowanie odchudzania mimo osiągnięcia szczupłej sylwetki.
- Podejmowanie i kontynuacja odchudzania z wyznaczeniem sobie zbyt niskiej (w stosunku do norm) docelowej masy ciała.
- Nadmierne zainteresowanie rodzajami diet i kalorycznością posiłków (liczenie kalorii).
- Sztwyne przekonania dotyczące odżywiania (np. „tłuszcze są obrzydliwe i szkodliwe”, „nigdy nie tknę słodyczy”).
- Drastyczna zmiana sposobu odżywiania (ograniczenie ilości spożywanych posiłków, wykluczenie lub skrajne ograniczenie ilości spożywanych grup produktów spożywczych – tłuszczów i węglowodanów; unikanie dań dotychczas ulubionych, głódówki), domaganie się od rodziców wprowadzenia odżywiania niskokalorycznego (produkty light, kuchnia bez użycia tłuszczów).
- Lęk przed zmianą sposobu odżywiania, utratą kontroli nad jedzeniem, wyrzuty sumienia, gdy zje więcej lub zje „niedozwolony” produkt.
- Bardzo wolne tempo jedzenia, nieestetyczne jedzenie, z wydłubywaniem z niego drobinek tłuszczu, wycieranie naleśników, placków serwetkami.
- Manipulowanie jedzeniem – oszukiwanie, wyrzucanie jedzenia, przekazywanie drugiego śniadania kolegom.
- Unikanie spożywania posiłków w obecności innych osób w domu, w restauracji lub gdy dziecko/nastolatek nie zna kaloryczności posiłku.
- Nadmierne zainteresowanie sprawami kuchni, przepisami kulinarnymi; przygotowywanie posiłków i karmienie innych członków rodziny, odmowa jedzenia ich samemu.
- Nadmierna, obsesyjnie podejmowana aktywność fizyczna, unikanie wypoczynku w celu zmniejszenia masy ciała.
- Stosowanie w celu odchudzania takich metod, jak: prowokowanie wymiotów, nadużywanie środków przeczyszczających, specyfików zmniejszających apetyt, przyspieszających przemianę materii, odwadniających; wypijanie nadmiernej ilości wody w celu zmniejszenia apetytu (np. przed posiłkami) i inne.
- Załamanie rozwoju dziecka – znaczny spadek masy ciała skutkujący wychudzeniem lub wyniszczeniem, zahamowanie przyrostów masy ciała, zatrzymanie wzrastania oraz dojrzewania.
- Znaczne wahania masy ciała w krótkim czasie.
- W trakcie odchudzania dziecko dotychczas zgodne i pogodne staje się ponure, rozdrażnione, konfliktowe a nawet agresywne (konflikty dotyczą najczęściej sfery odżywiania), ogranicza relacje z rówieśnikami, staje się jeszcze bardziej wymagające w stosunku do siebie i perfekcyjne, jeżeli chodzi o naukę.
- Opór, drażliwość, konfliktowość w porach spożywania posiłków, gdy opiekunowie nalegają na zwiększenie wielkości spożywanych porcji.
- Zjadanie zbyt dużych ilości pożywienia, przekraczających ilość zjedaną zwykle w podobnych okolicznościach, z poczuciem braku kontroli nad tym, co i ile się zjada oraz trudnością w przerwaniu jedzenia, najczęściej w samotności.
- Nieregularne miesiączki lub ich zanik u dziewczynek, które wcześniej miesiączkowały regularnie.
- W przypadku wymiotów psychogennych: występowanie samoistnych (bez prowokacji) nudności i wymiotów bez przyczyn medycznych.

Marta Kowalczyk wskazuje na konieczność wprowadzenia następujących działań w zakresie pracy z uczniem z zaburzeniami odżywiania i działań profilaktycznych⁴:

Zadania dyrektora placówki:

- Organizacja zajęć, warsztatów szkoleniowych dla nauczycieli, wychowawców na temat zaburzeń odżywiania.
- Włączenie tematu zaburzeń odżywiania do programu wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli.
- Udział w tworzeniu szkolnego programu profilaktycznego dotyczącego zaburzeń odżywiania się.
- Wsparcie finansowe i organizacyjne oraz kontrola jakości działań profilaktycznych podejmowanych przez nauczycieli i wychowawców.
- Motywowanie nauczycieli, wychowawców, pedagogów do nabywania lub rozwijania umiejętności diagnozy i przeciwdziałania zaburzeniom odżywiania u młodzieży.
- Zachęcanie uczniów i rodziców do aktywnego uczestnictwa w tworzonych w szkole programach profilaktycznych.
- Pozyskiwanie pieniędzy oraz zabieganie o wsparcie merytoryczne odnośnie do profilaktyki zaburzeń odżywiania w samorządach gminnych, organach administracji państwowej i organizacjach pozarządowych.

Zadania pedagoga/psychologa szkolnego:

- Rozpoznawanie nieprawidłowości w sferze stosunku do własnego ciała i odżywiania się u młodzieży.
- Diagnozowanie stanu rozumienia przez uczniów specyfiki zaburzeń odżywiania się.
- Współpraca z organizacjami i instytucjami zajmującymi się terapią zaburzeń odżywiania.
- Wspieranie nauczycieli i wychowawców w wykonywaniu działań profilaktycznych.
- Organizacja zajęć i warsztatów szkoleniowych dla nauczycieli, wychowawców na temat zaburzeń odżywiania.
- Udzielanie pomocy indywidualnej chorującym uczniom i ich rodzinom.
- Organizowanie zajęć dla młodzieży na temat istoty, uwarunkowań, metod i form terapii zaburzeń odżywiania.
- Prowadzenie zajęć dla młodzieży na temat zdrowego stylu życia i odżywiania się.
- Motywowanie nauczycieli, wychowawców do rozwijania umiejętności i kompetencji w dziedzinie diagnozowania i profilaktyki zaburzeń odżywiania.

Zadania wychowawcy:

- Rozpoznawanie nieprawidłowości w sferze stosunku do własnego ciała i odżywiania się u młodzieży.
- Współpraca z pedagogiem szkolnym, psychologiem oraz innymi specjalistami zajmującymi się problematyką zaburzeń odżywiania.
- Motywowanie rodziców do włączenia się w działania profilaktyczne.
- Organizowanie pomocy psychologicznej, psychiatrycznej dla chorujących uczniów i ich rodziców.
- Motywowanie uczniów do podjęcia specjalistycznego leczenia.
- Projektowanie i realizowanie na terenie szkoły programów profilaktycznych przeznaczonych dla uczniów, obejmujących zagadnienia zdrowego stylu życia i odżywiania się (stosownie do wieku i potrzeb organizmu), kształtowanie pozytywnej samooceny oraz dystansu do kanonu mody i urody kreowanego przez media.

⁴ M. Kowalczyk dokonała zestawienia na podstawie: Plewka C., Bednarczyk H., *Vademecum menadżera oświaty*, ITR, Radom 2000; Dzierzgowska I., *Dyrektor w zreformowanej szkole*, ORE, Warszawa 2000; Kosińska E., *Dyrektor w szkole. Krótki poradnik psychologiczny*, Rubikon, Kraków 1999; Sałasiński M., Badziukiewicz B., *Vademecum pedagoga szkolnego*, WSIP, Warszawa 2003; Jundziłł I., *Rola zawodowa pedagoga szkolnego*, WSIP, Warszawa 1980; Gwizdek B., Sołtys E., *Gimnazjalny projekt profilaktyczno-wychowawczy*, WSIP, Warszawa 2002.

ZASADY I PROCEDURA PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA LUB POSIADANIA INFORMACJI O KRZYWDZENIU MAŁOLETNIEGO

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie (np. wolontariusze, pracownicy organizacji/institucji oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)

Podejrzewasz, że dziecko:

- doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie; przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.:
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - 2) zawiadom policję – nr tel. 112 lub 997 (w rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane ci fakty w sprawie);
- doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie):
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - 2) zakończ współpracę/rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko;
- jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - 2) poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa (zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej jednostki, w zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę, zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji);
- doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - 2) przeprowadź rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 18. roku życia (przemoc rówieśnicza)

Podejrzewasz, że dziecko:

- doświadcza ze strony innego dziecka przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie:
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - 2) przeprowadź rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc,
 - 3) równolegle powiadom najbliższy sąd rodzinny lub policję, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa;
- doświadcza ze strony innego dziecka jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - 2) przeprowadź rozmowę osobno z rodzicami dziecka krzywdzącego i krzywdzonego oraz opracuj działania naprawcze,
 - 3) w przypadku powtarzającej się przemocy powiadom lokalny sąd rodzinny, wysyłając wniosek o wgląd w sytuację rodziny.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna

Podejrzewasz, że dziecko:

- doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie:
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie,
 - 2) zawiadom policję – nr 112 lub 997;
- doświadcza zaniedbania lub rodzic/opiekun dziecka jest niewydolny wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej):
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka,
 - 2) porozmawiaj z rodzicem/opiekunem,
 - 3) powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego,
 - 4) w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej;
- jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw – poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa;
- doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):
 - 1) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka,
 - 2) przeprowadź rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie,
 - 3) powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego,
 - 4) w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna lub powtarzającej się przemocy powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej; równoległe złóż do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodziny.

PROCEDURA SKŁADANIA ZAWIADOMIEŃ O PODEJRZENIU POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA NA SZKODĘ MAŁOLETNIEGO ORAZ ZAWIADAMIANIA SĄDU OPIEKUŃCZEGO

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18. roku życia, jest ofiarą przemocy w rodzinie, należy podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel powinien sporządzić notatkę służbową i przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy/pedagogowi szkolnemu/dyrektorowi.
2. Pedagog szkolny powinien przeprowadzić rozmowę z uczniem w celu potwierdzenia faktu krzywdzenia, poinformować go o tym, jakie działania jest zobowiązany podjąć i upewnić się, że dziecko będzie w dotychczasowym miejscu zamieszkania bezpieczne na czas prowadzonych działań. Następnie pedagog wzywa do szkoły rodziców/opiekunów prawnych, przeprowadza z nimi rozmowę (wywiad), informuje o zamiarze podjęcia określonych działań i przedstawia propozycję ustalenia planu bezpieczeństwa.
3. Pedagog szkolny powinien sporządzić opis sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z uczniem, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami oraz plan bezpieczeństwa (pomocy dziecku), który uwzględniałby przede wszystkim sposoby zapewnienia dziecku bezpieczeństwa oraz opis wsparcia, jakie szkoła może zaoferować dziecku, a także informację o specjalistycznych placówkach pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.
4. Pedagog szkolny ustala/omawia/mediuje z rodzicami/opiekunami prawnymi plan bezpieczeństwa (pomocy dziecku) poprzez określenie sposobu powstrzymania przemocy ze strony dorosłych wobec dziecka i zobowiązanie do skonsultowania sprawy przemocy z psychologiem. Ponadto ustala harmonogram kontaktów z osobami i instytucjami wspierającymi rodzinę w sytuacji przemocy wobec dziecka.
5. Dyrektor informuje o konsekwencjach prawnych przemocy wobec dziecka i obowiązkach zgłaszania do prokuratury oraz do sądu rodzinnego i nieletnich przemocy wobec małoletniego.
6. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub odmawiają podjęcia działań proponowanych, dyrektor niezwłocznie składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rodzinnego i nieletnich. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

**WYMOGI DOTYCZĄCE BEZPIECZNYCH RELACJI MIĘDZY MAŁOLETNIMI,
W SZCZEGÓLNOŚCI ZACHOWANIA NIEDOZWOLONE**

1. Naczelną zasadą relacji między małoletnimi jest działanie z szacunkiem, przy uwzględnianiu godności i potrzeb wszystkich małoletnich. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec innego małoletniego w jakiegokolwiek formie.
2. Uczniowie/wychowankowie powinni powstrzymać się od używania przemocy, znęcania się nad uczniami słabszymi, używania wulgarnego, obraźliwego języka.
3. Uczniom/wychowankom nie wolno wzajemnie się zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać. Nie wolno krzyczeć na innych małoletnich.
4. Uczniowie/wychowankowie powinni szanować prawo innych uczniów/wychowanków do prywatności.
5. Uczniom/wychowankom nie wolno zachowywać się wobec innych uczniów/wychowanków w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec innych uczniów/wychowanków przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
6. Uczniom/wychowankom nie wolno utrzymywać wizerunku innych uczniów/wychowanków (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) w sytuacji, gdy nie wyrazili oni na to zgody i w sytuacjach, które mogą ich zawstydzić/obrazić.
7. Uczniom/wychowankom nie wolno proponować kolegom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, a także używać ich w obecności innych uczniów/wychowanków.
8. W sytuacji gdy uczeń/wychowanek jest agresywny, należy zastosować działania opisane w „Procedurze postępowania w przypadku agresywnego zachowania ucznia”.

ZASADY KORZYSTANIA Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH Z DOSTĘPEM DO INTERNETU ORAZ PROCEDURA OCHRONY DZIECI PRZED TREŚCIAMI SZKODLIWYMI W INTERNECIE ORAZ UTRWALONYMI W INNEJ FORMIE

1. Infrastruktura sieciowa placówki umożliwia dostęp do internetu zarówno personelowi, jak i dzieciom w czasie zajęć i poza nimi.
2. Sieć jest monitorowana, tak aby możliwe było zidentyfikowanie sprawców ewentualnych nadużyć.
3. Rozwiązania organizacyjne na poziomie placówki bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa.
4. Wyznaczona jest osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo sieci w instytucji. Do obowiązków tej osoby należą działania według poniższych procedur:
 - Zabezpieczenie sieci internetowej placówki przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego oprogramowania.
 - Aktualizowanie oprogramowania w miarę potrzeb.
 - W miarę potrzeb sprawdzanie, czy na komputerach ze swobodnym dostępem do internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści wyznaczony pracownik stara się ustalić, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia. Informację o dziecku, które korzystało z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, wyznaczony pracownik przekazuje kierownictwu, które aranżuje dla dziecka rozmowę z psychologiem lub pedagogiem na temat bezpieczeństwa w internecie. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy psycholog/pedagog uzyska informację, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje działania opisane w procedurze interwencji.
5. Istnieje regulamin korzystania z internetu przez dzieci oraz procedura określająca działania, które należy podjąć w sytuacji znalezienia niebezpiecznych treści na komputerze.
6. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem pracownika placówki ma on obowiązek informowania dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z internetu. Pracownik placówki czuwa także nad bezpieczeństwem korzystania z internetu przez dzieci podczas zajęć.
7. W miarę możliwości osoba odpowiedzialna za internet przeprowadza z dziećmi cykliczne warsztaty dotyczące bezpiecznego korzystania z internetu.
8. Placówka zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z internetu przy komputerach, z których możliwy jest swobodny dostęp do sieci.

Prokuratura Rejonowa

W

(właściwa ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa)

Zawiadamiający:

.....
imię i nazwisko lub nazwa instytucji

.....
reprezentowana przez

.....
adres do korespondencji

Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

Niniejszym składam zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (na przykład wykorzystywania seksualnego małoletniego) (imię i nazwisko, data urodzenia) przez (imię i nazwisko domniemanego sprawcy).

Uzasadnienie

W trakcie wykonywania przez.....(imię i nazwisko pracownika) czynności służbowych – (wpisać jakich) z (imię i nazwisko małoletniego) dziecko ujawniło niepokojące treści dotyczące relacji z ojcem oraz zachowań o charakterze seksualnym ojca wobec niej / niego. (Dalszy opis podejrzenia popełnienia przestępstwa należy uzupełnić zgodnie z tym, co się wydarzyło. Ważne, by zaznaczyć na przykład: kiedy i gdzie miało miejsce zdarzenie, kto mógł je widzieć / wiedzieć o nim, kto mógł popełnić przestępstwo).

Mając na uwadze powyższe informacje, a także dobro i bezpieczeństwo dziecka, wnoszę o wszczęcie postępowania w tej sprawie.

W przypadku konieczności przesłuchania osób związanych ze sprawą (psychologa, pedagoga, wychowawcy itp.) podaję informacje do kontaktu

imię i nazwisko, telefon, e-mail

.....
podpis osoby zgłaszającej

WZÓR WNIOSKU O WGLĄD W SYTUACJĘ DZIECKA / RODZINY

.....
(Miejscowość i data)

Sąd Rejonowy w Wejherowie
Wydział Rodzinny i Nieletnich
(właściwy ze względu na miejsce
zamieszkania dziecka)

Wnioskodawca:

.....
imię i nazwisko lub nazwa instytucji

.....
Reprezentowana przez

.....
adres do korespondencji

Uczestnicy postępowania

.....
imiona i nazwisko rodziców

.....
adres zamieszkania

.....
imię i nazwisko dziecka, data urodzenia

Niniejszym wnoszę o wgląd w sytuację małoletniego (imię
i nazwisko dziecka, data urodzenia) i wydanie odpowiednich zarządzeń opiekuńczych.

Uzasadnienie:

Opis sytuacji zagrożenia dobra dziecka

.....
Mając powyższe fakty na uwadze, można przypuszczać, że dobro małoletniego.....
..... jest zagrożone, a rodzice nie wykonują właściwie władzy rodzicielskiej.
Dlatego wniosek o wgląd w sytuację rodzinną małoletniego i ewentualne wsparcie rodziców
jest uzasadniony. W przypadku konieczności przesłuchania osób związanych ze sprawą
(psychologa, pedagoga, wychowawcy itp.) podaję informacje do kontaktu:

.....
imię i nazwisko, telefon, e-mail

.....
podpis osoby wnioskującej

**WZÓR ZARZĄDZENIA DYREKTORA W SPRAWIE WPROWADZENIA
STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH**

**ZARZĄDZENIE NR 5/2024
DYREKTORA ZESPOŁU SZKOLNO-PRZEDSZKOLNEGO W KOLECZKOWIE
Z DNIA 15 LUTEGO 2024 R.**

w sprawie: stosowania Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Koleczkowie

Na podstawie:

- art. 68 ust. 1 pkt 3 *Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe*;
- art. 4b *Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw*, zarządza się co następuje:

§1

Wprowadza się do stosowania *Politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem*, stanowiącą załącznik do zarządzenia.

§2

1. Wyznacza się Panią Magdalenę Rohde jako osobę sprawującą nadzór i monitoring nad realizacją Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem.
2. Wyznacza się Panią Justynę Miłosz jako osobę sprawującą nadzór nad korzystaniem z internetu przez dzieci na terenie szkoły oraz nad bezpieczeństwem uczniów w internecie.

§3

Zarządzenie wchodzi w życie z podpisania.

.....
(pieczętka i podpis dyrektora)